

บทที่ 2

หลักเกณฑ์ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการที่ส่งผลกระทบต่อ บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม

ประเทศต่างๆทั่วโลกได้มีการติดต่อธุรกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกันมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกรรมทางการค้าสินค้า ประเทศแต่ละประเทศพยายามที่จะรักษาผลประโยชน์ของประเทศตน และพยายามที่จะออกไปหาผลประโยชน์จากประเทศอื่น ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคการค้าทั้งในแง่ลัทธิกีดกันทางการค้า และการใช้นโยบายภายในของประเทศตนและใช้เวทีระดับระหว่างประเทศ เพื่อบีบบังคับให้ประเทศต่างๆ เปิดตลาดการค้าให้แก่ประเทศตนจากการที่ต้องการกระตุ้นให้การค้าทั่วโลกเจริญมากขึ้นและลดอุปสรรคดังกล่าว ประเทศต่างๆจึงได้รวมกลุ่มกันและพยายามก่อให้เกิดการเจรจาร่วมกันระหว่างประเทศต่างๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก การเจรจาการค้าหลายฝ่าย (Multilateral Trade Negotiation) ในระดับโลกที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดคือ ความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariff and Trade - GATT) มีขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2490 จนถึงปัจจุบันได้มีการประชุมกันแล้วทั้งสิ้น 8 รอบ โดยในรอบที่ 1-7 เป็นการเจรจาเกี่ยวกับการค้าสินค้า ซึ่งเน้นในเรื่องการเปิดตลาดสินค้าการลดพิกัดภาษีศุลกากร และที่ไม่ใช่พิกัดภาษีศุลกากรแต่ในรอบที่ 8 ได้เพิ่มการเจรจาเกี่ยวกับการค้าบริการขึ้น

แต่ในช่วง 1 - 2 ทศวรรษที่ผ่านมา รูปแบบของธุรกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญเฉพาะการค้าสินค้าได้เปลี่ยนแปลงไป การค้าบริการระหว่างประเทศเพิ่มความสำคัญในเวทีการค้าโลก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและการตลาดของประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการค้าสินค้านี้ระหว่างประเทศแล้วจะสามารถ

คิดเป็นประมาณหนึ่งในสี่หรือ 900 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในปี 1990¹ และลักษณะของการค้าบริการ (Trade in Services) แตกต่างจากการค้าสินค้า (Trade in Goods) ดังนั้น เมื่อนำหลักการค้าเสรีของความตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้า (GATT) ซึ่งใช้กับการค้าสินค้ามาใช้กับการค้าบริการก็ควรจะมีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากการค้าสินค้าด้วย² นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาซึ่งในระยะหลังนี้ได้ขาดดุลการค้ากับประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมากติดต่อกันมาหลายปี แต่เกินดุลทางด้านบริการเป็นจำนวนมาก เนื่องจากความได้เปรียบทางด้านการแข่งขันเงินทุน และเทคโนโลยี สหรัฐอเมริกาจึงได้ผลักดันประเด็นในเรื่องการค้าบริการเข้าสู่การเจรจาเพื่อเพิ่มโอกาสทางการค้าบริการของประเทศตน และสหรัฐจะได้เข้าไปมีส่วนแบ่งในตลาดสินค้าบริการของประเทศอื่น³ โดยการกำหนดให้ประเทศสมาชิกถ้ารับพันธกรณีในเรื่องการค้าสินค้าก็จะต้องรับพันธกรณีในเรื่องการค้าบริการด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการรับทั้งหมด (Single Package) ไม่สามารถแยกรับเรื่องหนึ่งเรื่องใดได้ ประเด็นนี้ได้รับการคัดค้านจากประเทศกำลังพัฒนาเป็นอย่างมาก เนื่องจากจะก่อให้เกิดความเสียเปรียบในการแข่งขันและจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการและเศรษฐกิจในประเทศ แต่ในที่สุดจากการผลักดันดังกล่าวประกอบกับความสำคัญของภาคการค้าบริการก็ได้ทำให้ประเด็นการค้าบริการถูกนำเข้าสู่การเจรจา โดยบทบัญญัติของความตกลงจะ

¹ อธิปไตยกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, "แกตต์กับการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยและโอกาสของประเทศไทย" เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษเรื่อง แกตต์: รอบอุรุกวัย , กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, (20 มกราคม 2537): หน้า 14.

² สุรเกียรติ์ เสถียรไทย และทัชชมัย ฤกษ์สุต , "ข้อสังเกตต่อผลของข้อตกลงรอบอุรุกวัยต่อกฎหมายเศรษฐกิจของไทย," วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, 3 (กันยายน - ธันวาคม 2537) , (กรุงเทพมหานคร: สุโขทัยธรรมมาธิราช , 2537), หน้า 52.

³ ศิริพร สัจจามันท์, "ภาพรวมของแกตต์กับการมีส่วนร่วมของประเทศไทย," วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, 3 (กันยายน - ธันวาคม 2537):30.

ต้องคำนึงถึงระดับการพัฒนาและเศรษฐกิจของแต่ละประเทศด้วย

ลักษณะสำคัญของ "การค้าบริการ" ที่ต่างจาก "การค้าสินค้า" นั้น ในทางเศรษฐศาสตร์ มีอยู่ 3 ประการ คือ ⁴

1. การบริการมีลักษณะเป็น "กระบวนการ" (Processes) ซึ่งผู้ให้บริการได้ปฏิบัติให้แก่ผู้รับบริการเป็นการใช้ทักษะ ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติโอนไปยังผู้รับบริการในขณะที่การค้าสินค้าเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในตัวสินค้าไปยังผู้ซื้อ
2. การบริการเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถมองเห็นได้ (Invisible) จับต้องไม่ได้ (Intangible) การค้าบริการจึงต้องอาศัยการติดต่อโดยตรงระหว่างผู้ให้บริการ (Provider) กับผู้รับบริการ (Consumer)
3. เมื่อการบริการมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถมองเห็นได้ จับต้องไม่ได้ จึงจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์หรือระเบียบบังคับขึ้นใช้กับการบริการในการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะข้างต้นของการบริการทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถประเมินคุณภาพของการบริการที่ตนเองได้รับได้ การใช้กลไกการแข่งขันเพื่อตัดผู้ให้บริการที่ไม่ได้มาตรฐานออกจากตลาดจึงเกิดขึ้นได้ยาก ต่างจาก "สินค้า" ที่คุณภาพของสินค้าสามารถมองเห็นได้ หรือประเมินได้โดยง่าย การปล่อยให้การแข่งขันของตลาดจัดการกับสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐานเอง โดยไม่ต้องมีการออกกฎหมายที่ใดมาบังคับจึงเป็นธรรมชาติที่สุด

---

⁴ Phedon Nicolaides, "Economic Aspects of Services: Implication for a GATT Agreement," *Journal of World Trade*, 23 (Feb 1989): 125 - 136. อ้างถึงใน นิรมล สุขวัฒนางกูร, "ท่าทีและการเตรียมการของประเทศไทยในการเจรจาอบอุรุกวัยเกี่ยวกับการค้าบริการ สาขาขนส่งทางอากาศ," (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535)

ประเด็นในเรื่องการค้าบริการ เป็นประเด็นใหม่ที่ถูกนำขึ้นมาเจรจาครั้งแรกในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย เพราะมูลค่าของภาคบริการมีความสำคัญต่อรายได้และการทำงานของประเทศไทยเป็นอย่างมาก⁵ โดยขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเป็นธรรมและค้ำึงถึงความแตกต่างในระดับการพัฒนาของประเทศ

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่วางระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้ประเทศสมาชิกยึดถือปฏิบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์เดียวกัน การรวมตัวทางด้านเศรษฐกิจดังกล่าวมีขึ้นโดยการนำหลักเกณฑ์การค้าเสรีมา 28 ใช้กับการบริการ โดยหลักการค้าเสรี คือ การค้าโดยลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันให้มากที่สุด เพื่อทำให้เกิดการเจริญเติบโตและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ⁶

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เป็นส่วนหนึ่งของการเจรจาการค้าพหุภาคี ซึ่งการยอมรับผลการเจรจานั้นจะต้องรับหมดทุกเรื่องที่เจรจา (Single Package) จะเลือกรับเรื่องหนึ่งเรื่องใดไม่ได้ และในแต่ละความตกลงก็ต้องรับทุกข้อปฏิบัติ ดังนั้นประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องรับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการทุกข้อปฏิบัติ

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ทั้งหมด 6 ภาค กล่าวคือ

- ภาค
1. ขอบเขตและคำนิยาม (Scope and Definition)
  2. พันธกรณี และระเบียบวินัยทั่วไป (General Obligations and Disciplines)

⁵ กระทรวงพาณิชย์, กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, กองการค้าพหุภาคี, “เกตต์กับการเจรจาอุรุกวัย,” วารสารศุลกากร, 40 (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2537), หน้า 28.

⁶ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์, ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, “ผลกระทบจากการค้าบริการ จากการเปิดเสรีภายหลังการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย สาขาบริการวิชาชีพ,” หน้า 14.

3. ข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments)
4. การเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับ (Progressive Liberalization)
5. บทบัญญัติว่าด้วยสถาบัน (Institutional Provisions)
6. บทบัญญัติสุดท้าย (Final Provisions)

ซึ่งสามารถแยกเป็นส่วนใหญ่ๆ ที่สำคัญได้ 3 ส่วน คือ

1. พันธกรณีและกฎระเบียบทั่วไป (General Obligations and Disciplines) ประกอบด้วย

ข้อ 2 - 15 ซึ่งจะมีผลบังคับใช้ทั่วไปกับการค้าบริการทุกสาขา

2. ข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) ประกอบด้วยข้อ 16 - 18 ซึ่งจะบัญญัติถึงหลักการเข้าสู่ตลาด (Market Access) การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) และข้อผูกพันเพิ่มเติม (Additional Commitments) ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศสามารถที่จะเสนอตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedules of Specific Commitments) ของประเทศตนได้ ภายใต้หลักการดังกล่าว โดยการเสนอตารางข้อผูกพันจะขึ้นอยู่กับการเจรจากับประเทศสมาชิกอื่น ๆ

3. ภาคผนวก (Annex) เป็นข้อกำหนดเพิ่มเติมจากกรอบความตกลง ที่ใช้กับการค้าบริการสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ

วัตถุประสงค์ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ คือ

1. เพื่อเป็นการให้ความสำคัญแก่การค้าบริการที่เพิ่มขึ้นสำหรับความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาของเศรษฐกิจโลก
2. กำหนดกฎเกณฑ์เพื่อขยายการค้าบริการ โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขของความโปร่งใสและการเปิดเสรีตามลำดับ
3. ส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันของผู้เข้าร่วมเจรจา และเพื่อประกันความสมดุลของสิทธิและพันธกรณี โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของนโยบายแห่งรัฐ
4. ยอมรับสิทธิของประเทศสมาชิกในการที่จะออกกฎหมาย และกฎระเบียบต่างๆ ภายในประเทศของสมาชิก โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนาของแต่ละประเทศ
5. ส่งเสริมให้ประเทศกำลังพัฒนามีส่วนร่วมในเรื่องการค้าบริการ เพิ่มขึ้น ทั้งระดับ

ภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนาและภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ

ประเทศไทยได้เข้าร่วมในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย ซึ่งเป็นการเจรจาครั้งแรกของประเทศไทยนับตั้งแต่เข้าเป็นภาคีของ GATT ในปี 2525 โดยการเจรจาครั้งนี้ได้เริ่มเจรจาเมื่อกันยายน 2529 ผู้แทนระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสของประเทศที่เข้าร่วมเจรจา 117 ประเทศ ได้สรุปผลการเจรจาไว้ในกรมสารสุดท้าย (Final Act) ในวันที่ 15 ธันวาคม 2536 โดยมีการประชุมระดับรัฐมนตรีเพื่อลงนามรับรองกรมสารสุดท้าย เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2537 ที่เมืองมารากेश ประเทศโมร็อกโค หลังจากนั้นประเทศไทยได้ทำการลงนามให้สัตยาบันในการผูกพันตามกรมสารสุดท้าย (Final Act) และเพื่อร่วมจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization - WTO) ในวันที่ 1 มกราคม 2538 ซึ่งมีผลทำให้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) มีผลใช้บังคับกับประเทศไทยโดยประเทศไทยมีหน้าที่จะต้องรับพันธกรณีต่างๆ มาปฏิบัติตามที่ได้ทำการผูกพันไว้และได้รับสิทธิจากการเข้าร่วมความตกลงด้วย

ในภาคการค้าบริการ ประเทศไทยได้ทำตารางข้อผูกพันเฉพาะในการเปิดเสรีด้านการค้าบริการทั้งหมด 10 สาขา รวมทั้งสิ้น 95 กิจกรรม โดยมีเงื่อนไขและได้ทำรายการขอยกเว้นตามข้อยกเว้นของข้อ 2 (Annex on Article II Exemptions) ซึ่งอยู่ในภาคผนวก (Annex) ไว้ด้วย โดยในส่วนของข้อผูกพันเฉพาะในเรื่องบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมได้ทำไว้ 3 สาขา คือ Architectural Services และ Urban Planning and Landscape Architectural Services อย่างมีเงื่อนไข แต่ในท้ายที่สุดแล้วก็ต้องมีการเจรจาเพื่อเปิดเสรีบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมหมดทุกสาขาโดยไม่มีเงื่อนไข

นิยามและขอบเขตของบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม

บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมเป็นบริการวิชาชีพสาขาหนึ่งซึ่งประเทศไทยได้ทำข้อผูกพันเฉพาะในการเปิดเสรีการค้าบริการในการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยซึ่ง มีการเจรจาการค้าบริการเป็นครั้งแรก บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมเป็นบริการวิชาชีพที่มีบทบัญญัติของกฎหมายควบคุมและจำกัดการประกอบธุรกิจและการประกอบวิชาชีพ ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาถึงนิยามและขอบเขตของบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมว่ามีความสอดคล้องกับที่ได้กำหนดไว้ในความตกลงหรือ

ไม่ เพื่อนำมาพิจารณาในการเสนอข้อผูกพันเฉพาะ และในการจัดการกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับพันธกรณี

1. รูปแบบของการให้บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม.

การให้บริการทางด้านวิชาชีพสถาปัตยกรรม เป็นการให้บริการทางด้านการค้าบริการสาขาหนึ่ง เนื่องจากการให้บริการนี้จะมีทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ โดยผู้ให้บริการอาจมาจากต่างประเทศก็ได้ ซึ่งทำให้มีลักษณะเป็นการให้บริการข้ามชาติ โดยเมื่อพิจารณาตามความหมายของรูปแบบการให้บริการ (Modes of Supply) ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการซึ่งมีลักษณะที่จะให้ครอบคลุมการค้าบริการทุกสาขาโดยถือว่าการค้าบริการเป็นการจัดหาบริการ⁷ สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 ประเภท ดังที่ปรากฏอยู่ในข้อ 1 ของความตกลง กล่าวคือ

1. การให้บริการจากอาณาเขตของสมาชิกหนึ่งเข้าสู่อาณาเขตของสมาชิกอื่นใด (Cross - Border Supply)
2. การให้บริการในอาณาเขตของสมาชิกหนึ่งแก่ผู้รับบริการของสมาชิกอื่นใด (Consumption Aboard)
3. การให้บริการโดยผู้ให้บริการของสมาชิกหนึ่งผ่านการจัดตั้งทางพาณิชย์ ในอาณาเขตของสมาชิกอื่นใด (Commercial Presence)
4. การให้บริการโดยผู้ให้บริการของสมาชิกหนึ่งผ่านบุคคลธรรมดาของสมาชิกในอาณาเขตของสมาชิกอื่นใด (Presence of Natural Persons)

การบริการทางด้านสถาปัตยกรรม เป็นการค้าบริการที่มีรูปแบบของการให้บริการในประเภทต่าง ๆ ดังนี้

---

⁷ นิรมล สุขวัฒนางกูร, “ท่าทีและการเตรียมการของประเทศไทยในการเจรจาอบอุรุกวัยเกี่ยวกับการค้าบริการสาขาขนส่งทางอากาศ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 11.

1. Cross - Border Supply

ผู้รับบริการ (Service Consumer) คือ บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลไทยที่ต้องการจ้างบริการทางด้านสถาปัตยกรรม ติดต่อจ้างผู้ให้บริการ (Service Supplier) ซึ่งในที่นี้หมายถึง ผู้ประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรม ซึ่งอาจเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่อยู่ในประเทศสมาชิกอื่นทำงานให้ โดยที่ตัวของผู้ให้บริการและผู้รับบริการยังคงอยู่ในประเทศของตน โดยสามารถทำการจ้างและให้บริการโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น บริการทางด้านการสื่อสาร บริการโอนเงินข้ามประเทศ ผู้ให้บริการจะทำงานที่ได้รับมอบหมาย เมื่อทำงานเสร็จก็จะจัดส่งงานนั้นกลับไปให้ผู้รับบริการยังประเทศของผู้รับบริการ การให้บริการดังกล่าวมีลักษณะเป็นการข้ามแดนของบริการเพียงอย่างเดียว ไม่มีการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของทุนและแรงงาน⁸

2. Consumption Aboard

ผู้รับบริการ ซึ่งเป็นคนไทยจะเข้าไปในประเทศของผู้ให้บริการ ที่อยู่ในประเทศสมาชิกอื่น เพื่อจ้างผู้ให้บริการทางด้านสถาปัตยกรรมทำงานให้ โดยในที่นี้จะเป็นการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้บริโภค เนื่องจากงานทางด้านสถาปัตยกรรมจะเป็นงานเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อความสวยงาม หรือมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นการข้ามแดนไปว่าจ้างผู้ให้บริการนั้น อาจเป็นเพราะผู้รับบริการอาจต้องการให้ออกแบบสิ่งก่อสร้างที่มีลักษณะพิเศษ หรือลักษณะเฉพาะตัวของผู้ให้บริการหรือเป็นศิลปะ ในประเทศของผู้ให้บริการ

3. Commercial Presence

ผู้ให้บริการมีความประสงค์ที่จะเข้ามาจัดตั้งหน่วยงานทางธุรกิจ ซึ่งจะมีลักษณะเป็นองค์กรนิติบุคคลโดยการจดทะเบียนจัดตั้งหรือเป็นสาขา หรือสำนักงานตัวแทนของบริษัทแม่

---

⁸ เรื่องเดียวกัน . หน้า 12.

ซึ่งอยู่ในประเทศของผู้ให้บริการที่เป็นประเทศสมาชิกอื่น เพื่อจัดหาบริการโดยการให้บริการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการเปิดตลาดให้ผู้ให้บริการจากประเทศอื่นเข้ามาจัดตั้งหน่วยงานทางธุรกิจทางด้านสถาปัตยกรรม เพื่อมาให้บริการยังประเทศของผู้รับบริการ คือประเทศไทย ซึ่งลักษณะดังกล่าวมีการเคลื่อนย้ายของทุนและแรงงานด้วย

4. Presence of Natural Persons

ผู้ให้บริการทางด้านสถาปัตยกรรม คือ สถาปนิก ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจากประเทศสมาชิกอื่นข้ามแดนมาประกอบวิชาชีพให้บริการทางด้านสถาปัตยกรรมแก่ผู้รับบริการที่อยู่ในดินแดนของผู้รับบริการในอีกประเทศ สมาชิกหนึ่ง คือ ประเทศไทย

2. นิยามของบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศไทย

นิยามของสถาปัตยกรรมในประเทศไทย เมื่อพิจารณาจาก"กฎหมาย"และในทาง "ศาสตร์" แล้วค่อนข้างจะมีความไม่ชัดเจนและไม่แน่นอน ก่อให้เกิดความสับสนแก่บุคคลทั่วไปพอสมควร เนื่องจากคำว่า "สถาปัตยกรรม" ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง วิชาว่าด้วยการก่อสร้าง และ "สถาปนิก" หมายความว่าผู้ออกแบบก่อสร้าง แต่เมื่อพิจารณาสถาปัตยกรรมจากกฎหมายที่ควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพสถาปัตยกรรม คือ พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508 ได้ให้คำนิยามสาขาของวิชาชีพสถาปัตยกรรมไว้ในมาตรา 3 ว่า "วิชาชีพสถาปัตยกรรม" หมายความว่า วิชาชีพการช่างในสาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขาภูมิสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม สาขาสถาปัตยกรรมมณฑลศิลป์ และสาขาสถาปัตยกรรมอื่นใด ซึ่งได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา จึงทำให้เห็นว่าสถาปัตยกรรมมิใช่เป็นเรื่องของการก่อสร้างเพียงเรื่องเดียว ซึ่งเป็นสาขาสถาปัตยกรรมหลัก แต่ได้ครอบคลุมไปถึงการให้บริการในการออกแบบไปในหลายสาขา ตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมได้ให้ขอบเขตคร่าวๆของวิชาชีพสถาปัตยกรรมสาขาสถาปัตยกรรมหลักที่ต้องการควบคุมเท่านั้น ซึ่งเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 6 ว่าประกอบด้วยงาน 3 ประเภท ดังนี้

1. งานออกแบบ หมายถึง การกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อใช้ในการก่อสร้าง
2. งานอำนวยความสะดวกก่อสร้าง หมายถึง การกำกับดูแลงานการก่อสร้างให้ดำเนินไปโดยถูกต้องตามรูปแบบและรายงานสถาปัตยกรรม

3. งานให้คำปรึกษา หมายถึง การให้ข้อแนะนำที่เกี่ยวกับงานตาม (1) หรือ (2) ส่วนงาน Conceptual Design นั้น จากการตีความในพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม โดยคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม (ก.ส.) ในการประชุมครั้งที่ 11/2527 มีมติว่า Conceptual Design ไม่ใช่การทำงานสถาปัตยกรรม คนต่างชาติจึงสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องอยู่ใต้พระราชบัญญัตินี้ โดย ก.ส. ได้ให้นิยามของ Conceptual Design ว่าเป็นงานศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการว่าจะดำเนินโครงการไปในลักษณะใด และจะใช้ประโยชน์

กับตัวอาคารอย่างไร จึงจะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า⁹

อันที่จริงแล้ว ขั้นตอนการให้บริการของสาขาสถาปัตยกรรมมีมากกว่านี้ แต่กฎหมายต้องการควบคุมเฉพาะขั้นตอนการทำงานบางส่วน จึงได้ระบุขอบเขตงานเพียงเท่านี้

ส่วนสาขาอื่นนอกจากสาขาสถาปัตยกรรมหลัก ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่ได้ให้ขอบเขตการทำงานและคำนิยามไว้ มีเพียงกฎเกณฑ์ภายในซึ่งมีลักษณะเป็นคู่มือที่ใช้พิจารณาในทางปฏิบัติของกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย (ปัจจุบันคือกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม)

---

⁹ ยอดเยี่ยม เทพรานนท์, "จดหมาย," จดหมายเหตุอาชญา, (กันยายน 2537): 6 (อัดสำเนา)

คือ “การจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ(ประเทศไทย) พ.ศ. 2512”¹⁰ ที่ใช้สำหรับจัดประเภทของ อาชีพต่างๆ เพื่อให้พิจารณาถึงสาขาอาชีพในแต่ละสาขา โดยวัตถุประสงค์ของการจัดประเภทนี้

คือพยายามจัดประเภท อาชีพให้สอดคล้องกับการจัดประเภทมาตรฐานอาชีพระหว่างประเทศ

ในเรื่องของผู้ปฏิบัติงานทางด้านสถาปัตยกรรม ได้กำหนดไว้ในหมวด 0/1 ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้ คือ

สถาปนิกและนักวางผังเมือง

ผู้ปฏิบัติงานอาชีพในหน่วยนี้ ได้แก่ผู้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างอาคาร วางผัง และประสานงานการพัฒนาเมือง วางแผน เตรียมแบบแปลนและควบคุมการปรับปรุง ตกแต่งบริเวณพื้นที่ที่จะพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย

1. สถาปนิก
2. นักวางผังเมือง
3. ภูมิสถาปนิก

สถาปนิก

ออกแบบอาคารและสิ่งก่อสร้าง และควบคุมการก่อสร้าง ปรึกษากับผู้ว่าจ้างในเรื่องแบบและชนิดของอาคาร และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับประมาณราคา การใช้วัสดุ ระยะเวลาก่อสร้างและเรื่องอื่น ๆ ออกแบบอาคารให้เป็นไปตามกฎข้อบังคับของท้องถิ่น และแบบลักษณะทางสถาปัตยกรรม เตรียมแบบวาดหรือแบบจำลองที่แสดงให้เป็นรูปร่างของอาคาร เมื่อก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เขียนแบบแปลนอาคารโดยละเอียดพร้อมทั้งรวบรวมรายการละเอียดและปริมาณของวัสดุที่ผู้ก่อสร้างจะต้องใช้ ตรวจสอบก่อสร้างเพื่อให้แน่ใจว่าอาคารได้

---

¹⁰ กรมแรงงาน, กระทรวงมหาดไทย, การจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ(ประเทศไทย) พ.ศ. 2512, (กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา, 2512), หน้า 42.

สร้างขึ้นตามเงื่อนไขของสัญญา อาจวางแผนและควบคุมการตัดแปลงและการซ่อมแซมอาคาร อาจมีความชำนาญในอาคารบางชนิดเป็นพิเศษ

นักวางผังเมือง

วางผังและประสานงานการพัฒนาเมือง จัดเตรียมและควบคุมการเก็บรวบรวม ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาเขตเมือง ตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะ ขอบเขต และอัตราการเจริญเติบโต และการพัฒนาในเขตเทศบาล ปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญแขนง ต่าง ๆ และเตรียมวางผังสำหรับโครงการปรับปรุงในอนาคต รวมถึงการแบ่งเขตอุตสาหกรรม เขต ที่อยู่อาศัย สวนสาธารณะ โรงเรียน ถนน และสถานที่อื่น ๆ ตรวจสอบข้อเสนอที่จะมีผลกระทบต่อ การพัฒนาท้องถิ่นและให้คำแนะนำ หรือออกประกาศคำสั่ง ตามที่ได้รับมอบอำนาจ หรือตามความต้องการ

ภูมิสถาปนิก

วางแผนงาน เตรียมการเขียนแบบ และควบคุมการตกแต่งพื้นที่ และวางแผนจัด สถานที่ต่าง ๆ เช่น สนามกอล์ฟและสวนสาธารณะ ศึกษาสภาพของสถานที่ โดยคำนึงถึงการ ระบายน้ำ ลักษณะของผิวดิน ต้นไม้ หิน และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิม เตรียมแบบร่าง โดยใช้ มาตรฐานที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่นั้น แสดงให้เห็นถนน ทางเท้า ตึกรามบ้านช่อง สะพาน รั้ว ท่อระบายน้ำไฮโดรคก แนะนำชนิดของต้นไม้ ไม้พุ่ม และไม้ดอกที่จะปลูกตามที่ตั้งต่าง ๆ ให้เหมาะ สมกับลักษณะที่ดินและสถาปัตยกรรมที่มีอยู่แล้ว เตรียมรายการละเอียด และประมาณการราคา ควบคุมรายละเอียดของแบบแปลน รวมทั้งการซื้อต้นไม้ สิ่งของที่ใช้ในการก่อสร้าง และสิ่งของ อื่น ๆ อาจชำนาญในการตกแต่งพื้นที่แบบใดแบบหนึ่ง เช่น การวางแผนสนามกอล์ฟ หรือ สวน สาธารณะ เป็นต้น

สวนสาขาสถาปัตยกรรมมัณฑนศิลป์ และสาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม ไม่มี การให้นิยามเป็นทางการไว้ และปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ "ศาสตร์" ของทั้ง 2 สาขาดังกล่าวยังมี ความไม่ชัดเจนและซ้ำซ้อนกัน โดยขอบเขต "ศาสตร์" ของแต่ละประเทศก็แตกต่างกัน ในส่วน

ของประเทศไทยนั้นแม้แต่การให้ความหมายและการจัดหมวดหมู่ของทั้ง 2 สาขา โดยนักวิชาการ และ

สถาบันการศึกษาในแต่ละสถาบันก็แตกต่างกันออกไป¹¹ โดยสามารถแยกได้คร่าวๆ ดังนี้

สาขาสถาปัตยกรรมมัณฑนศิลป์ จะประกอบด้วยงาน 2 ส่วน คือ

1. การออกแบบตกแต่งอาคารและตกแต่งภายใน หมายถึง การออกแบบตกแต่งที่เกี่ยวกับอาคารเพื่อประโยชน์ใช้สอย และเพื่อความสวยงาม
2. การออกแบบทั่วไป หมายถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็นการทั่วไปที่ใช้เพื่อสำหรับการตกแต่งภายในอาคาร เช่น การออกแบบเฟอร์นิเจอร์

สาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม ไม่มีที่ใดได้ให้คำนิยามของสาขานี้ไว้ คำๆนี้มิได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไป นอกจากนี้นักวิชาการจำนวนมากไม่ยอมรับว่าเป็นสาขาหนึ่งของวิชาชีพสถาปัตยกรรม แต่เรียกว่าเป็นการออกแบบอุตสาหกรรม เนื่องจากขอบเขตของงานในสาขานี้กว้างขวางมาก รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการก่อสร้างและตกแต่งอาคารด้วย

การออกแบบอุตสาหกรรม หมายความว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product Design) ที่ใช้กับคนจำนวนมาก ซึ่งเป็น Consumer Product ในลักษณะของวัสดุต่างๆ กัน เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภค (Consumer) โดยอาศัยความรู้หลายๆ ด้าน ทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเป็นนักคิดและนักสร้างสรรค์ และพัฒนาด้านหัตถกรรม โดยใช้ประยุกต์เทคนิควิทยาศาสตร์เป็นแกนนำไปสู่การผลิตที่เป็นอุตสาหกรรม เช่น การนำความรู้ทางด้านศิลปะ ความงาม ความรู้ทางวัสดุต่างชนิด และนำแนวคิดในด้านต่างๆ เช่น กลศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การตลาด มาใช้เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เข้ากัน

---

¹¹ สัมภาษณ์ รศ.ดร.อรพินท์ พานทอง, หัวหน้าภาควิชาออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 30 มีนาคม 2538

จากการศึกษานियamdังกล่าว สามารถอนุมานได้ว่าสาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม เป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อให้สามารถนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์จำนวนมากได้ ซึ่งเป็นการพัฒนาการผลิตจากภาคหัตถกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศให้

ทันกับการขยายตัวและความต้องการของด้านอุตสาหกรรม โดยในสวนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ สถาปัตยกรรมอาจมองเฉพาะในแง่ของการออกแบบอุตสาหกรรม เพื่อนำมาใช้เกี่ยวกับการออกแบบเพื่อก่อสร้างและตกแต่งสำหรับอาคารและสิ่งก่อสร้าง

3. นิยามของบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

การค้าบริการเป็นการค้าที่มีขอบเขตกว้างขวางโดยประกอบไปด้วยบริการในสาขาต่าง ๆ มากมาย โดยแต่ละประเทศมีลักษณะงานในสาขาที่แตกต่างกันออกไป จึงเป็นที่ตกลงว่า สาขาการค้าบริการและขอบเขตของแต่ละสาขาในตารางข้อผูกพัน ถ้าไม่ได้มีการระบุไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำขอบเขตและการจำแนกในบัญชีบริการ (Service Listed) ของการจำแนกย่อยผลิตภัณฑ์ส่วนกลาง ปี 1991 (Central Product Classification - CPC) ของสำนักงานสถิติขององค์การสหประชาชาติ (The United Nations Statistical Office) โดยอยู่บนฐานของบัญชีการจำแนกสาขา

บริการ (Services Sectoral Classification List) * ซึ่งขึ้นบัญชีไว้ในเอกสาร MTN. GNS/W/120 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 1991** มาใช้กับการค้าบริการ (Trade in Services)

บริการที่เกี่ยวข้องกับบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมปรากฏอยู่ในสาขาธุรกิจบริการ (Business Services) ด้านบริการวิชาชีพ (Professional Services) ซึ่งถือว่าการกล่าวถึงทั้งการประกอบธุรกิจและการประกอบวิชาชีพ โดยจำแนกการให้บริการออกได้เป็นการให้บริการใน 3 สาขา คือ

1. บริการทางด้านสถาปัตยกรรม (Architectural Services)

ในบัญชีที่ 8671 ซึ่งประกอบด้วยนิยามของการให้บริการตามบัญชีที่ 86711 -

86714 และ 86719

2. บริการทางด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง และภูมิสถาปัตยกรรม

Urban Planning and Landscape Architectural Services) ตามบัญชีที่ 8674 โดยแยกออกเป็น

2.1. บริการทางด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง (Urban Planning Services)

ตามบัญชีที่ 86741

2.2. บริการทางด้านภูมิสถาปัตยกรรม (Landscape Architectural Services)

ตามบัญชีที่ 86742

---

* The scope and classification of sub-sectors contained in this schedule, unless otherwise specified, corresponds to the explanatory notes for services listed in the 1991 Central Product Classification (CPC) of the United Nations Statistical Office, while the ordering is based on the Services Sectoral Classification List set out in document MTN. GNS/W/120 dated 10 July 1991.

** อยู่ในภาคผนวก

CPC ได้กำหนดนิยามของบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมออกเป็น 3 สาขา ส่วนการออกแบบทางด้านมัณฑนศิลป์ ตกแต่งภายใน และอุตสาหกรรม (Interior Design and Decorations and Aesthetic Design for Various Other Consumer Product) ได้กล่าวอยู่ในหมวดบริการธุรกิจอื่นๆ (Other Business Services) ในหัวข้อ 87907 การบริการออกแบบเฉพาะด้าน (Specialty Design Services) โดยใน CPC ไม่ได้ให้นิยามของสาขาดังกล่าวไว้ ทำให้เห็นได้ว่าตามหลักสากลประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่มักแยกงาน Architecture กับงาน Design ออกจากกัน เพราะถือว่างาน Architecture เป็นงานแขนงหนึ่งของงาน Design

3.1. บริการทางด้านสถาปัตยกรรม (Architectural Services)

CPC ได้กำหนดขอบเขตและขั้นตอนในการประกอบวิชาชีพทางด้านสถาปัตยกรรม ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

- บริการทางด้านที่ปรึกษา และขั้นตอนก่อนการออกแบบทางสถาปัตยกรรม (Advisory and Pre-design Architectural Services)

บริการในรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษา และคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับงานและวิชาชีพทางสถาปัตยกรรมและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการและวิชาชีพทางสถาปัตยกรรมบริการที่รวมอยู่ในเรื่องดังกล่าวได้แก่ การศึกษาเบื้องต้นเพื่อกำหนดประเด็นหรือเรื่องต่างๆ ทางสถาปัตยกรรม เช่น แนวความคิดในเรื่องที่ตั้ง แนวทางในการพัฒนา สภาพภูมิอากาศและประเด็นของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ใช้สอย งบประมาณ การวิเคราะห์ทางเลือกของที่ตั้งโครงการ การออกแบบและตารางในการก่อสร้าง และประเด็นอื่นๆ ที่มีผลต่อลักษณะทั่วไปของการออกแบบทางสถาปัตยกรรมและการก่อสร้างโครงการ การจัดให้มีบริการเหล่านี้ไม่จำเป็นที่จะต้องเกี่ยวกับโครงการใหม่เสมอไปยกตัวอย่างเช่น บริการดังกล่าวอาจจะประกอบด้วยคำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีทางหรือวิธีที่จะใช้ในการบำรุงรักษา การปรับปรุงหรือตกแต่ง การซ่อมแซม หรือการนำกลับมาใช้ใหม่ของตัวอาคารหรือการประเมินมูลค่าและคุณภาพของตัวอาคารหรือการให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับทางด้านสถาปัตยกรรมใดๆ

- บริการทางด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Design Services)

บริการทางด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรมสำหรับตัวอาคารและโครงสร้างอื่นๆ บริการทางด้านการออกแบบอาจจะประกอบด้วยบริการดังต่อไปนี้ด้านใดด้านหนึ่งหรือรวมกัน คือ

- บริการในระยะออกแบบร่าง (Schematic Design Services) ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดร่วมกับลูกค้าในลักษณะที่สำคัญของตัวโครงการ การกำหนดแนวทางการพัฒนา ขนาดของพื้นที่ใช้สอยที่ต้องการ งบประมาณที่ต้องการใช้และตารางในการกำหนดระยะเวลาตั้งแต่เริ่มต้นจนออกแบบเสร็จและการเตรียมภาพหรือแบบร่างที่รวมถึงผังของแต่ละชั้น ผังของบริเวณที่ตั้งและทัศนียภาพภายนอกตัวอาคาร

- บริการขั้นพัฒนาแบบ (Design Development Services) ซึ่งประกอบด้วยการแสดงแนวความคิดในการออกแบบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในรูปของผังแสดงที่ตั้ง รูปแบบ วัสดุที่ใช้ โครงสร้าง ระบบไฟฟ้าและระบบประกอบอาคารและอาจจะรวมถึงต้นทุนในการก่อสร้างด้วยก็ได้

- บริการออกแบบขั้นสุดท้าย (Final Design Services) ซึ่งประกอบด้วยการเขียนแบบก่อสร้างและการเขียนรายการประกอบแบบก่อสร้างที่มีรายละเอียดเพียงพอต่อการเปิดประมูลและใช้ในการก่อสร้างได้ และคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ชำนาญการที่ให้แก่ลูกค้าในช่วงเวลาที่เปิดประมูลโครงการและรับการประมูล

- บริการทางด้านบริหารงานตามสัญญาว่าจ้าง (Contract Administration Services)

บริการให้คำปรึกษาและให้คำช่วยเหลือทางด้านเทคนิคแก่ลูกค้าในระหว่างช่วงเวลาของการก่อสร้างเพื่อให้ความแน่ใจว่า โครงสร้างได้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแบบก่อสร้างขั้นสุดท้ายและรายการประกอบแบบก่อสร้างแล้ว บริการในลักษณะนี้จะรวมถึงบริการที่จัดไว้ทั้งในสำนักงานและงานภาคสนาม เช่น การตรวจงานก่อสร้าง การเตรียมรายงานความก้าวหน้า การออกเอกสารรับรองการทำงานเพื่อนำไปใช้ในการจ่ายค่าจ้างแก่ผู้รับเหมา การให้คำแนะนำแก่ลูกค้าและผู้รับเหมาในการอธิบายตีความในเอกสารสัญญาว่าจ้างก่อสร้าง (หรือสัญญา

จ้างเหมาก่อสร้าง) และคำแนะนำอื่นๆ ที่เป็นปัญหาทางเทคนิคที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการก่อสร้าง

- บริการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่รวมการบริหารงานตามสัญญาว่าจ้าง (Combined Architectural Design and Contract Administration Services)

การรวมบริการทางด้านสถาปัตยกรรมที่ใช้กับโครงการในทุกกรณีแล้ว จะรวมถึงการออกแบบร่าง การพัฒนาแบบ การออกแบบขั้นสุดท้าย และการบริการบริหารสัญญาว่าจ้างก่อสร้าง บริการในลักษณะนี้อาจจะรวมถึงบริการหลังการก่อสร้างซึ่งประกอบด้วยการประเมินความบกพร่องไม่สมบูรณ์ในการก่อสร้าง และคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในการแก้ไขที่ถูกต้องที่จะมีขึ้นในระหว่างช่วง 12 เดือนหลังจากที่เสร็จสิ้นการก่อสร้างแล้ว

- บริการด้านอื่นๆ ทางสถาปัตยกรรม (Other Architectural Services)

บริการอื่นๆ ทั้งหมดทางด้านสถาปัตยกรรมที่จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรม เช่น การเตรียมวัสดุที่ใช้ในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์และการนำเสนอโครงการแก่สาธารณะ ตัวแบบแสดงสถานที่ตั้งจริงในระหว่างช่วงของการก่อสร้าง การจัดให้มีคู่มือปฏิบัติงาน และอื่นๆ

3.2. บริการด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง (Urban Planning Services)

บริการการพัฒนาของโครงการการใช้ประโยชน์จากที่ดิน การเลือกที่ตั้ง การควบคุมและการใช้ประโยชน์ ระบบถนน และการบริการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะสร้างและดำรงไว้ซึ่งระบบการพัฒนาผังเมืองร่วมกัน

3.3. บริการด้านภูมิสถาปัตยกรรม (Landscape Architectural Services)

บริการด้านการวางผังและออกแบบ เพื่อให้มีภูมิสถาปัตยกรรมที่สวยงามของสวน ที่ดินที่ใช้ประโยชน์ทางด้านพาณิชยกรรมและที่พักอาศัย ฯลฯ บริการนี้จะหมายรวมถึง การเตรียมผังที่ตั้ง แบบที่ใช้ในการสร้าง รายการประกอบแบบก่อสร้าง และการประเมินต้นทุนสำหรับการพัฒนาที่ดิน ที่ซึ่งแสดงถึงผังระดับของที่ดินโดยรอบ และพืชที่จะนำมาปลูกและสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทางเดินรั้วและบริเวณที่จอดรถ สิ่งอื่นที่รวมอยู่ด้วยในบริการนี้ ได้แก่ บริการในการตรวจงานในระหว่างการก่อสร้าง

4. การประเมินความสอดคล้องของนิยามและขอบเขตของบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมตามกฎหมายไทยกับนิยามตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

4.1 การประเมินขอบเขตของบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม

จากการเปรียบเทียบระหว่างขอบเขตของงานทางด้านสถาปัตยกรรมในประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม กับที่กำหนดไว้ใน CPC จะพบว่าขอบเขตของงานทางด้านสถาปัตยกรรมแตกต่างกัน เนื่องจากงานทางด้านสถาปัตยกรรมตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมครอบคลุมกว้างไปในหลายสาขา โดยเป็นการรวมการออกแบบทั้งหมด ที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบบ้านเมืองตามสาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง การออกแบบสภาพแวดล้อมนอกอาคารและสิ่งก่อสร้างตามสาขาภูมิสถาปัตยกรรม การออกแบบอาคารและสิ่งก่อสร้างตามสาขาสถาปัตยกรรมหลัก การออกแบบตกแต่งภายในและออกแบบเครื่องใช้ในอาคารตามสาขามัณฑนศิลป์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการก่อสร้างและประกอบอาคาร เช่น อิฐ กระเบื้องตามสาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม แต่ตามหลักสากลทั่วไปมักจะแยกงานสถาปัตยกรรม (Architecture) และงานออกแบบ (Design) ออกจากกัน เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการออกแบบเพื่อนำไปใช้ประโยชน์แตกต่างกัน โดยงานออกแบบที่เกี่ยวกับบ้านเมืองและอาคารมีเพียง 3 สาขาเท่านั้น นอกนั้นจะเป็นการออกแบบที่มีขอบเขตกว้างออกไปไม่จำเป็นจะต้องเกี่ยวกับการต้องนำมาใช้ประกอบกับอาคารและสิ่งก่อสร้างเท่านั้น ขอบเขตใน CPC จึงมีเพียง 3 สาขา คือ สาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง และสาขาภูมิสถาปัตยกรรม นอกจากนั้นการออกแบบทางด้านมัณฑนศิลป์ ตกแต่งภายใน และอุตสาหกรรมจะเข้าอยู่ในเรื่อง

งานออกแบบ ซึ่งถ้าประเทศไทยจะขอทำข้อผูกพันเฉพาะ ก็จะต้องไปทำในส่วนของบริการธุรกิจอื่น ๆ (Other Business Services) ซึ่งเป็นการบริการออกแบบเฉพาะด้าน (Specialty Design Services) ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีการทำข้อผูกพันเฉพาะในเรื่องดังกล่าวไว้

การที่ประเทศไทยได้ทำข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments) ในเรื่องบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม ซึ่งประกอบด้วยบริการทางด้านสถาปัตยกรรม (ซึ่งพิจารณาจากนิยามแล้วคือสาขาสถาปัตยกรรมหลัก), บริการทางด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง และบริการทางด้านภูมิสถาปัตยกรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการประเมินความสอดคล้องในขอบเขตและนิยาม ของบริการทั้ง 3 สาขานี้โดยเทียบระหว่างนิยามที่ได้กำหนดไว้ใน CPC กับที่ได้กำหนดไว้ในประเทศไทย เพื่อจะได้ทราบว่ากรให้บริการแบบใดที่ถูกจำกัดให้อยู่ในขอบเขตข้อผูกพันเฉพาะ

4.2 การประเมินนิยามของบริการทางด้านสถาปัตยกรรม

พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมได้กำหนดสาขาต่างๆ ของวิชาชีพสถาปัตยกรรมไว้แต่ไม่มีกฎหมายฉบับใดได้ให้นิยามของแต่ละสาขาของวิชาชีพสถาปัตยกรรมไว้เลย โดยจะกล่าวแต่ลักษณะงานที่กฎหมายต้องการควบคุมเท่านั้น

การให้บริการตามขอบเขตที่บัญญัติไว้ในกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 6 อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม ได้กล่าวถึงบริการออกเป็น 3 ประเภทคือ งานออกแบบ งานอำนวยความสะดวกก่อสร้าง และงานให้คำปรึกษา และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวได้กล่าวถึงบริการ 5 ประเภท คือ งานออกแบบ เขียนแบบ ประมาณราคา อำนวยความสะดวกก่อสร้าง หรือให้คำแนะนำ ซึ่งได้ให้ขอบเขตของวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ต้องการควบคุมไว้กว้าง ๆ ไม่ได้ลงลึกในรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เมื่อเทียบกับบริการที่กำหนดใน CPC แล้ว นิยามที่กำหนดใน CPC ได้กำหนดไว้อย่างละเอียดทุกขั้นตอน ซึ่งมีลักษณะสากลโดยจะประกอบด้วยกรให้บริการที่เหมือนกัน คือ บริการทางด้านกรออกแบบทางสถาปัตยกรรม (Architectural Design Services) บริการทางด้านบริหารงานตามสัญญาว่าจ้าง (Contract Administration Services) และบริการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่รวมการบริหารงานตามสัญญาว่าจ้าง (Combined Architectural Design and Contract Administration Services) ซึ่งในรายละเอียด

ของแต่ละขั้นตอนนั้นคล้ายคลึงกัน เนื่องจากงานทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นศาสตร์ที่ใช้หลักการในการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกันเป็นสากล แต่ในรายละเอียดอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศ โดยแต่ละประเทศจะให้ความสำคัญของงานในแต่ละขั้นตอนแตกต่างกันไป

ส่วนบริการทางด้านที่ปรึกษาและขั้นตอนก่อนการออกแบบทางสถาปัตยกรรม (Advisory and Pre-Design Architectural Services) ซึ่งตรงกับงาน Conceptual Design ในความหมายของไทย ทาง กส. มีมติว่าไม่ใช่การทำงานสถาปัตยกรรมและบริการด้านอื่น ๆ ทางสถาปัตยกรรม (Other Architectural Services) แม้ในบทบัญญัติของไทยจะไม่ควบคุมไปถึง แต่ในทางปฏิบัตินั้น ส่วนใหญ่สถาปนิกไทยจะให้บริการเหล่านั้นด้วย ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับภาระงานกันว่าจะให้สถาปนิกรับผิดชอบงานเท่าใด

ดังนั้นในบริการทางด้านสถาปัตยกรรม ตามข้อผูกพันที่ได้ทำไว้นั้น ครอบคลุมงานทั้งหมด 5 ขั้นตอน ซึ่งดูเหมือนว่าจะได้บัญญัติเพื่อให้ครอบคลุมในทุกขั้นตอนของการให้บริการทางด้านสถาปัตยกรรมอย่างครบครัน ซึ่งประเทศไทยจะต้องถือตามหลักเกณฑ์ของข้อผูกพันที่ได้ทำไว้ แต่ตามกฎหมายไทยได้บัญญัติควบคุมและตั้งข้อจำกัดไว้แคบกว่า คือ เพียงแค่ 3 ขั้นตอน จึงต้องนำ 3 ขั้นตอนนี้ขึ้นมาพิจารณา เพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของข้อผูกพันเฉพาะที่ได้ทำไว้ ส่วนขั้นตอนนอกเหนือจากที่กฎหมายไทยควบคุม ก็ถือว่าเปิดเสรีอยู่แล้ว จึงไม่ต้องนำมาพิจารณาเพิ่มเติม

ขั้นตอนของการปฏิบัติงานออกแบบ และจัดดำเนินงานออกแบบสถาปัตยกรรม (Design Process and Organization)¹² โดยทั่วไปจะประกอบด้วย

1. ระยะเวลาเริ่มต้นดำเนินงาน (Inception)

เริ่มตั้งแต่สถาปนิกได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการดำเนินงานออกแบบสิ่งก่อสร้างหรืออาคารนั้น ๆ

---

¹² Geoffrey Broadbent and Anthony Ward., Architectural Association Paper No.4 in *Design Methods in Architecture*, eds. (Lund Humphries Publishers Ltd., 1969), p.102.

2. ระยะเวลาสู่ทางและวิธีที่อาจจะกระทำได้สำหรับโปรแกรมงานออกแบบขั้นนั้น (Feasibility) เป็นขั้นตอนในการสำรวจความเป็นไปได้ของโครงการ (Project Feasibility Study) โดยศึกษาในแง่การลงทุนว่าโครงการใด ๆ ที่จะทำ จะได้รับผลตอบแทนคุ้มด้วยหรือไม่ โดยกำหนดวัตถุประสงค์และหาข้อมูลทั่วไป รวมทั้งสถานที่ตั้งเกี่ยวกับโครงการ ศึกษาความประสงค์ของผู้ว่าจ้างและความต้องการประโยชน์ของผู้ใช้สอยถึงลักษณะของสิ่งก่อสร้าง ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับผังเมืองของที่ดินผืนนั้นโดยต้องร่วมงานกับนักวางผัง รวมถึงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นกฎหมายสิ่งแวดล้อม ทำการประมาณราคาค่าก่อสร้างอย่างคร่าว ๆ และสิ่งที่เป็นจุดแตกต่างในการให้บริการของสถาปนิกไทย คือ ศึกษาสู่ทางในการหาแหล่งเงินทุนให้แก่เจ้าของโครงการ แต่งานในระยะนี้อาจจะเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สถาปนิกทำก็ได้

3. ระยะเวลาเสนอโครงการขั้นต้นโดยสังเขป (Outline Proposals)

เมื่อศึกษาความเป็นไปได้ และทราบถึงความต้องการของผู้ว่าจ้างแล้ว ก็จะทำเป็นเค้าโครงการแสดงแนวความคิดกว้าง ๆ ว่าสถาปนิกต้องการจะออกแบบให้มีลักษณะอย่างไร

4. ระยะเวลาออกแบบร่าง (Scheme Design)

สถาปนิกจะต้องทำการสรุปผลรวมของข้อมูลและปัญหาที่ได้ศึกษามาแล้ว

มาทำการวิเคราะห์ (Analysis) โครงการ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคารทั้งหมด แล้วนำข้อมูลและการวิเคราะห์ทั้งหมดมาใช้ในการออกแบบ (Synthesis) โดยจะทำการออกแบบอาคารครบทุกส่วนในขั้นแบบร่าง (Preliminary Design) และอาจทำหุ่นจำลอง (Study Model) เพื่อศึกษาอาคารในลักษณะที่เป็น 3 มิติ และจะต้องปรึกษาร่วมกับวิศวกรในเรื่องโครงสร้าง ทำการประมาณราคาค่าก่อสร้างของอาคารในขั้นแบบร่าง สถาปนิกจะต้องนำเสนอต่อผู้ว่าจ้าง และจะต้องจัดการแก้ไขจนเป็นที่พอใจและเห็นพ้องต้องกันทุกๆ ฝ่าย

5. ระยะเวลาออกแบบขั้นสุดท้ายอย่างละเอียดครบถ้วน (Detail Design)

สถาปนิกจะเริ่มทำการออกแบบขั้นสมบูรณ์ โดยละเอียดครบถ้วนทั้งอาคารในทุกส่วนไปพร้อมกับวิศวกรโครงสร้างออกแบบและคำนวณโครงสร้างทั้งหมดในอาคาร โดย

ขณะเดียวกันสถาปนิกจะต้องทำการปรึกษาและออกแบบร่วมกับผู้เชี่ยวชาญหรือวิศวกรสาขาต่าง ๆ เพื่อทำการออกแบบระบบย่อย (Subsystems) ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในอาคาร เช่นระบบการเดินท่อน้ำต่าง ๆ (Plumbing Systems) ระบบไฟฟ้า (Electrical System) ระบบเสียง (Acoustical System) ระบบปรับอากาศ(Air-Conditioning System) และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบประกอบอาคาร (Mechanical Equipment) พิเศษต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้ในอาคารนั้น ๆ โดยสถาปนิกจะต้องออกแบบไว้เผื่อสำหรับระบบต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย หลังจากนั้นจะทำการตรวจสอบเตรียมร้อยและเตรียมการเขียนแบบครบทุกส่วน ทุกระบบที่ได้ออกแบบไว้แล้วร่วมกันหมด (Assembly Drawing)

จะต้องมีการทดสอบในบางส่วนที่ได้ออกแบบไว้ เช่น ทดสอบเกี่ยวกับการรับน้ำหนักของตัวโครงสร้าง ทดสอบคุณสมบัติของวัสดุที่ใช้ ทำหุ่นจำลองส่วนประกอบของอาคาร และทำการวิเคราะห์ผลจากการทดสอบต่าง ๆ ทั้งหมด เพื่อนำไปปรับปรุงหรือหาทางแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง เพื่อให้ได้ผลงานที่สมบูรณ์หรือบกพร่องน้อยที่สุด และจะทำการตรวจสอบราคาค่าก่อสร้างจากผลงานในขั้นสมบูรณ์เป็นครั้งสุดท้าย

ในกรณีที่มีการเลือกใช้โครงสร้างที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากที่เคยทำกันอยู่ ควรจะมีการทดสอบลักษณะและคุณภาพของดินในที่ก่อสร้าง ทดสอบเกี่ยวกับการรับน้ำหนักของตัวโครงสร้างนั้น วัสดุที่ผลิตขึ้นใหม่ หรือวัสดุที่สถาปนิกยังไม่เคยใช้ ควรศึกษาและทดสอบคุณสมบัติของวัสดุนั้น ๆ เพื่อความแน่ใจก่อนที่จะนำไปใช้ทำหุ่นจำลองส่วนประกอบของอาคาร หรือทำตัวอย่างส่วนประกอบอาคารในขนาดเท่าของจริง เพื่อทดสอบบางประการ เช่น การกันแดด กันฝน กันน้ำ ดักลม เป็นต้น

ทำการวิเคราะห์ผลจากการทดสอบต่าง ๆ ทั้งหมด เพื่อนำไปปรับปรุง หรือหาทางแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง เพื่อให้ได้ผลงานในขั้นสุดท้ายปราศจากข้อบกพร่อง หรือมีข้อบกพร่องน้อยที่สุด

6. ระยะเตรียมรายการและข้อมูลประกอบผลงานขั้นสุดท้าย (Production Information)

- นำการออกแบบขั้นรายละเอียดรวมทั้งระบบย่อยต่าง ๆ มาเขียนแบบ

ก่อสร้างขั้นสมบูรณ์ครบทั้งหมด (Working Drawing) รวมทั้งแบบขยายและแบบรายละเอียดต่าง ๆ ที่จำเป็น

- เตรียมตารางกำหนดเวลา (Schedule) เช่น กำหนดเวลาแล้วเสร็จของการเขียนแบบ
- เตรียมรายการประกอบแบบก่อสร้าง (Specification) เป็นการระบุในรายละเอียดทั้งหมดของการก่อสร้าง และวัสดุที่จะใช้
- งานในระยะนี้ จะต้องอาศัยความละเอียดถูกต้อง และตรวจสอบอย่างถี่ถ้วนเพื่อป้องกันความผิดพลาด

7. ระเบียบจัดทำบัญชีแยกวัสดุก่อสร้างทุกชนิดที่จะใช้ในอาคาร (Bills of Quantities)

- สถาปนิกจะจัดทำเอกสารหรือบัญชีแยกวัสดุก่อสร้างทุกชนิดที่จะใช้ เช่น จะแยกละเอียดลงไปว่าในอาคารนั้น ๆ ต้องใช้วัสดุแต่ละอย่างเป็นจำนวนเท่าใด ตลอดจนทำการประมาณราคากลางของอาคาร ซึ่งคิดจากราคาวัสดุ รวมทั้งค่าแรงงาน ค่าอุปกรณ์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ต้องใช้ด้วย
- จัดเตรียมเอกสารประกอบการประกวดราคาในกรณีที่ต้องมีการประกวดราคาค่าก่อสร้าง

8. ระเบียบประกวดราคาหรือประมูลราคา (Tender Action or Bidding)

สำหรับบางโครงการที่ต้องการให้มีการประกวดราคาในการก่อสร้าง สถาปนิกจะต้องเข้าไปช่วยการตัดสินใจของผู้ว่าจ้าง รวมทั้งพิจารณาในรายละเอียดที่มีการเสนอเพิ่มเติม และพิจารณาในเรื่องระยะเวลาของการแล้วเสร็จงานที่เหมาะสม

สำหรับอาคารที่ไม่จำเป็นต้องมีการประกวดราคา จะช่วยผู้ว่าจ้างในการคัดเลือกบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

หลังจากนั้นก็ให้บริษัทรับเหมาคิดราคาค่าจ้าง และตกลงทำสัญญา

9. ระเบียบวางแผนงานก่อสร้าง (Project Planning)

สถาปนิกจะต้องประสานงานกับผู้รับเหมา ซึ่งผู้รับเหมาจะเป็นผู้วางแผนงานก่อสร้าง

10. ระยะเวลาควบคุมการก่อสร้าง (Operation on Site)

ระยะนี้เป็นการประสานงานระหว่าง สถาปนิก วิศวกร ผู้คุมงาน ผู้รับเหมา และช่างเทคนิคเฉพาะ ที่จะให้คำแนะนำ ปรีกษา เกี่ยวกับแบบก่อสร้าง แบบโครงสร้าง และเทคนิคอื่น ๆ ตรวจสอบและควบคุมการก่อสร้างให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามแบบก่อสร้าง และแผนงานที่ได้วางไว้ และทำตามกำหนดระยะเวลาที่ได้ทำสัญญากันไว้

11. ระยะเวลาส่งมอบงาน (Completion)

เมื่อมีการก่อสร้างเสร็จลงตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาจ้างเหมา สถาปนิกผู้รับผิดชอบโครงการ มีหน้าที่จะต้อง

- ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของอาคารที่ก่อสร้างเสร็จ
- ถ้ามีข้อบกพร่องหรือส่วนที่ยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตามแบบก่อสร้าง หรือรายการก่อสร้าง จะต้องแจ้งผู้รับเหมาให้ทำการแก้ไขก่อนส่งมอบงาน
- ตรวจสอบตราส่วนที่มีการแก้ไขอีกครั้งจนเรียบร้อย แล้วจึงทำการส่งมอบงาน
- ระยะนี้สถาปนิกควรทำบันทึกคำอธิบายชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงาน การแก้ปัญหาหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงของการดำเนินงานมาแล้วทั้งหมดไว้เป็นหลักฐาน ในกรณีที้อาจเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยในภายหลัง

หลังจากการก่อสร้างได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว ถือว่าเสร็จสิ้นความรับผิดชอบของสถาปนิกตามสัญญาว่าจ้างออกแบบระหว่างสถาปนิกกับเจ้าของอาคาร

12. ระยะเวลาประเมินผลและนำข้อมูลกลับไปประกอบการพิจารณาแก้ไขหรือประกอบการออกแบบงานอื่น ๆ ต่อไป (Feed Back or Feed Forward)

สถาปนิกผู้รับผิดชอบโครงการจะต้องทำการสำรวจและศึกษาผลงานที่ได้ทำสำเร็จลงแล้วโดย

- ทำการวิเคราะห์ปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ จากบันทึก หรือรายงานประกอบการดำเนินงานระหว่างการก่อสร้าง
- ตรวจสอบตราสภาพของอาคารที่สำเร็จลงแล้ว และประเมินผลเพื่อศึกษาข้อดีและข้อเสีย

- ศึกษาอาคารระหว่างการใช้งาน ว่ามีปัญหาหรือข้อบกพร่องประการใดบ้าง
- รวบรวมข้อมูลเหล่านี้เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องของงานนี้ในภายหลังหรือใช้เป็นแนวทางในการออกแบบในอนาคต

4.3. การประเมินนิยามของบริการทางด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง

เนื่องจากไม่มีกฎหมายไทยฉบับใดได้กล่าวถึงขอบเขตและนิยามของบริการทางด้านนี้ แต่เมื่อพิจารณาโดยอนุโลมจากนิยามที่ได้กำหนดไว้ใน "การจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) พ.ศ. 2512" เทียบกับนิยามที่กำหนดไว้ใน CPC แล้ว มีขอบเขตที่ใกล้เคียงกัน โดยเน้นในเรื่องการวางแผนและผังให้กับเมือง เพื่อใช้ประโยชน์จากที่ดิน ซึ่งเป็นบริการที่ให้กับภาครัฐบาล จึงถือว่าบริการที่ได้กำหนดไว้ใน CPC ครอบคลุมการให้บริการทางด้านสถาปัตยกรรมผังเมืองในประเทศไทยทั้งหมด

4.4. การประเมินนิยามของบริการทางด้านภูมิสถาปัตยกรรม

บริการทางด้านภูมิสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่นอกอาคารเพื่อประโยชน์ใช้สอย และความสวยงาม ซึ่งเมื่อเทียบขอบเขตและนิยามระหว่าง "การจัดประเภทมาตรฐานอาชีพ (ประเทศไทย) พ.ศ. 2512" กับที่ได้กำหนดใน CPC แล้ว มีนิยามในหลักการที่คล้ายคลึงกัน จะแตกต่างกันก็เพียงการยกตัวอย่างรายละเอียดเท่านั้น จึงถือว่าบริการทางด้านภูมิสถาปัตยกรรมที่ได้กำหนดไว้ใน CPC ครอบคลุมตรงกับการให้บริการทางด้านภูมิสถาปัตยกรรมในประเทศไทยทั้งหมด

บทบัญญัติของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการที่ส่งผลกระทบต่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการนั้น เป็นความตกลงที่มุ่งขจัดปัญหาอุปสรรคทางด้านการค้าบริการของแต่ละประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการเปิดเสรีทางด้านการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิก ทำให้สามารถเคลื่อนย้ายทุนและบุคลากรได้อย่างสะดวก ประเทศที่เป็นภาคีจะได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน แต่เนื่องด้วยความสามารถทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ยังไม่พร้อมทางเศรษฐกิจ จึงมีการอนุโลมในเบื้องต้นในการผ่อนผันให้ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาให้ปฏิบัติตามความตกลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยอาศัยหลักความสมดุลระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีบางบทบัญญัติที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมประเทศที่มีความสามารถทางเศรษฐกิจต่ำกว่า เช่น ข้อ 4 การมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้นของประเทศกำลังพัฒนา (Increasing Participation of Developing Countries) เพื่อช่วยให้ประเทศต่างๆ สามารถเข้าสู่ข้อมูลทางด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันและการเข้าสู่ตลาดบริการของประเทศพัฒนา

การที่ประเทศไทยรับพันธกรณีตามบทบัญญัติของความตกลงและข้อผูกพันต่างๆ ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากมีความพร้อมทางด้านต่างๆ ต่ำกว่าประเทศพัฒนา ซึ่งผลกระทบนั้นมีต่อเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันทางด้านการค้าบริการของไทย ต่อบรรดากฎหมายทั่วไป และกฎหมายเฉพาะของการค้าบริการในแต่ละประเทศที่เกี่ยวข้องกับความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ โดยในส่วนของผลกระทบของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการที่ส่งผลกระทบต่อบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมนั้น จะทำการศึกษาแต่เฉพาะบทบัญญัติ และข้อผูกพันที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมเท่านั้น

1. พันธกรณีและกฎระเบียบทั่วไป (General Obligations and Disciplines)

บทบัญญัติในส่วนนี้ จะเป็นหลักเกณฑ์ที่ครอบคลุมการค้าบริการทุกสาขาแล้ว แต่ว่าในแต่ละสาขาจะเน้นความสำคัญในเรื่องใด หลักเกณฑ์ดังกล่าวประเทศสมาชิกทุกประเทศมีพันธะที่จะต้องรับทุกข้อมาปฏิบัติ จะเลือกรับข้อหนึ่งข้อใดมิได้ โดยอยู่ภายใต้หลักการได้รับการปฏิบัติโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งในที่นี้จะทำการศึกษาเฉพาะข้อบทที่เกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมเท่านั้น

1.1. การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (Most - Favoured - Nation Treatment)

หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่อยู่ภายใต้ความตกลงฯ นี้ ประเทศสมาชิกแต่ละรายจะต้องให้การปฏิบัติแก่การบริการและผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่น ที่เป็นการอนุเคราะห์ที่ไม่ด้อยไปกว่าที่ตนให้การปฏิบัติแก่บริการและผู้ให้บริการที่คล้ายคลึงกันของประเทศอื่นใดในทันที และโดยไม่มีเงื่อนไข กล่าวคือ สิทธิประโยชน์ใดใดที่ประเทศภาคีได้ให้ต่อกัน สิทธิประโยชน์อันนั้นต้องมีผลตกไปถึงประเทศอื่นๆ ทุกๆ ประเทศทันทีโดยอัตโนมัติและไม่มีเงื่อนไข จะเลือกปฏิบัติไม่ได้¹³ เนื่องจากหลักการ MFN ที่นำมาใช้ในความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ ซึ่งตามความเชื่อแต่ดั้งเดิมว่าเป็นหลักการที่จะช่วยให้เกิดเสรีตามทางการค้าและมีให้เลือกปฏิบัติการค้าทำให้ประเทศภาคีสัญญามีความเท่าเทียมกัน¹⁴ จึงได้มีการนำหลักการนี้มาใช้กับการค้าบริการด้วย แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดเรื่องหลักการ MFN นี้ อาจไม่ได้ผลนัก ถ้าระดับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ไม่เท่ากัน¹⁵

¹³ สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ: การควบคุมการค้าระหว่างประเทศโดยรัฐ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 47.

¹⁴ ปรีชา โพธิ์, "MFN CLAUSE ใน GATT และผลกระทบทางกฎหมายต่อประเทศกำลังพัฒนา," (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537) หน้า 11.

¹⁵ Esohe Aghatise, "Services and the Development Process : Legal Aspect of Changing Economic Determinants," Journal of World Trade, 25 (October 1990): 109

หลักเกณฑ์ตามข้อ 3 ของความตกลงเป็น MFN แบบไม่มีเงื่อนไข (Unconditional MFN) โดยเป็นแนวความคิดของสหรัฐอเมริกา ซึ่งต้องการที่จะรักษาการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ซึ่งหมายความว่า เมื่อประเทศภาคีสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ให้สิทธิประโยชน์ อย่างใดอย่างหนึ่งแก่ประเทศใดๆ สิทธิประโยชน์นั้นก็จะตกได้แก่ประเทศภาคีสมาชิกทั้งหมดโดยทันที และปราศจากเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น¹⁶

หลักการ MFN ที่กล่าวในมาตรานี้ ได้แบ่งหลัก MFN เป็น 2 เรื่อง คือ MFN แก่การบริการ (MFN TO SERVICE) กล่าวคือ ประเทศภาคีมีความผูกพันที่จะให้บริการชนิดและประเภทเดียวกันได้รับการปฏิบัติโดยมาตรฐานชนิดเดียวกันกับที่ให้แก่บริการอื่นๆ แก่ประเทศสมาชิกอื่น และ MFN แก่ผู้ให้บริการ (MFN TO SERVICE SUPPLIER) ซึ่งเป็นการห้ามเลือกปฏิบัติแก่ผู้ให้บริการในสาขาหนึ่งๆ แก่ชาติหนึ่งชาติใดโดยไม่เท่าเทียมกัน

แนวความคิดในเรื่อง MFN เกิดจากความต้องการขจัดอุปสรรคในทางการค้าระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจการค้าโลก จึงมีแนวความคิดในเรื่องหลักการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) เพื่อให้ความเป็นธรรมในการปฏิบัติต่อทุกประเทศสมาชิกเหมือนกัน และอยู่บนพื้นฐานของหลักการต่างตอบแทน (Reciprocity) ซึ่งเป็นการตกลงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน (On a Mutually Advantageous Basis) ในระหว่างประเทศสมาชิก ทุกประเทศสมาชิกจะต้องเปิดเสรีทางการค้าบริการโดยอยู่ภายใต้หลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับ (Progressive Liberalization) ประเทศสมาชิกทุกประเทศจะต้องนำหลักการนี้มาทบทวนว่าสมาชิกแต่ละประเทศได้มีการทำสนธิสัญญาให้สิทธิพิเศษทางการค้าบริการแก่ประเทศอื่นใดบ้างทั้งในระดับพหุภาคี และทวิภาคี โดยเมื่อนำหลัก MFN มาปฏิบัติแล้ว ประเทศนั้นมีทางเลือก 2 ทาง คือ ยังคงให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศนั้นอยู่ แต่จะต้องให้แก่ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ด้วย หรือยกเลิกการให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศใด ๆ เพื่อจะได้ไม่ให้ข้อผูกพัน ผูกพันให้ประเทศนั้นต้องให้สิทธิพิเศษ แก่ทุก ๆ ประเทศสมาชิก เพราะจะทำให้เป็นการเสียเปรียบในเชิงการพาณิชย์เป็นอย่างมาก

¹⁶ ประสิทธิ์ เอกบุตร, "ข้อเสนอทางกฎหมายบางประการต่อการกำหนดนโยบายทางการค้าระหว่างประเทศในแอกตต์," วารสารนิติศาสตร์, 4 (ธันวาคม 2528): 23.

ประเทศสมาชิกสามารถที่จะคงไว้ซึ่งมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับหลัก MFN ได้ โดยระบุไว้ในในภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นตามข้อ 2

ภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นตามข้อ 2 (Annex on Article II Exemption)

หลักการ MFN มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ถ้าประเทศสมาชิกโดยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติตามความตกลงในข้อนี้ ประเทศสมาชิกอาจจะยังคงมาตรการในการให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศคู่สัญญาได้ โดยในวรรค 2 ของข้อ 2 ให้กำหนดให้ประเทศสมาชิกอาจคงไว้ซึ่งมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับวรรค 1 ได้ หากได้มีการระบุมาตรการเช่นนั้นไว้ในภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นตามข้อ 2 (Annex on Article II Exemption) และ เป็นไปตามเงื่อนไขของภาคผนวกนั้น กล่าวคือ ถ้ายังไม่พร้อมที่จะนำหลัก MFN มาใช้จะต้องกำหนดไว้ในตารางภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นหลักการ MFN ซึ่งภาคผนวกได้มีการกำหนดให้ทำการยกเว้นวรรค 1 ของข้อ 2 ได้ แต่ข้อยกเว้นนั้น จะต้องมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี เว้นแต่จะมีการเจรจาในการประชุมการเปิดเสรีการค้าให้เป็นอย่างอื่น และจะต้องมีการทบทวนข้อยกเว้นที่มีกำหนดระยะเวลาเกิน 5 ปี โดยการทบทวนครั้งแรกจะต้องไม่เกิน 5 ปี หลังจาก WTO ได้จัดตั้ง โดยคณะมนตรีสำหรับการค้าบริการ (Council for Trade in Services) จะทำการทบทวนว่าเงื่อนไขที่สร้างข้อยกเว้นนี้จะยังคงจำเป็นอยู่หรือไม่ และจะกำหนดการทบทวนในครั้งต่อไป

ประเทศไทยได้ทำตารางภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นของข้อ 2 (Final List of Article II (MFN) Exemptions) ไว้ทั้งหมด 8 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วยบริการ 7 สาขา และสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา ฯ พ.ศ. 2511 โดยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม คือ สนธิสัญญาทางไมตรีฯ เนื่องจากสนธิสัญญานี้เป็นการให้สิทธิประโยชน์ระหว่างกันในเรื่องการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ โดยในข้อ 4 ของสนธิสัญญาเป็นการให้ความสะดวกในการเข้าสู่ตลาดของคนชาติของประเทศทั้งสอง โดย

- คนชาติสหรัฐสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจได้เกือบทุกประเภทในประเทศไทย ยก

เว้นธุรกิจที่สงวนไว้ 6 สาขา แต่เนื่องจากธุรกิจสถาปัตยกรรมไม่ได้เป็นธุรกิจที่สงวนไว้ ดังนั้นคนชาติสหรัฐจึงสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจสถาปัตยกรรมได้ภายใต้สนธิสัญญาฉบับนี้

- คนชาติสหรัฐสามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพหรืออาชีพได้เกือบทุกประเภทในประเทศไทย แต่ไม่รวมถึงวิชาชีพสถาปัตยกรรมในบางลักษณะ กล่าวคือ สาขาสถาปัตยกรรมหลักบางลักษณะ เป็นวิชาชีพที่ถูกสงวนไว้ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว ดังนั้นวิชาชีพสถาปัตยกรรมดังกล่าวจึงไม่อยู่ภายใต้สนธิสัญญาฉบับนี้

โดยหลักการแล้วมาตรการที่จะขอยกเว้นได้ตามภาคผนวกนี้ จะต้องเป็นมาตรการที่มีกำหนดขึ้นไว้ตั้งแต่ก่อนวันที่จะมีการบังคับใช้ความตกลงนี้¹⁷ การยกเว้นดังกล่าวไม่ควรเกิน

10 ปี หลังจากนั้นแล้วทุกประเทศจะต้องนำหลักการ MFN มาใช้ ดังนั้นประเทศไทยจึงได้ทำข้อยกเว้นไว้สำหรับสนธิสัญญาทางไมตรีฯ เป็นระยะเวลา 10 ปี ในข้อ 4 และข้อ 10 ซึ่งข้อ 4 กำหนดให้ประเทศไทยจะต้องให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติแก่คนชาติสหรัฐ เพื่อประกอบกิจกรรมทางพาณิชย์ อุตสาหกรรม การคลังและธุรกิจอื่น และข้อ 10 เป็นเรื่องเสรีภาพในการพาณิชย์และการเดินเรือ โดยในที่นี้จะศึกษาแต่เฉพาะข้อ 4 ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม แต่อย่างไรก็ตามบทบัญญัติในภาคผนวกค่อนข้างจะมีความยืดหยุ่น กล่าวคือ ในเรื่องข้อยกเว้นนี้จะเป็นอย่างไรต่อไป ขึ้นกับผลการพิจารณาของคณะมนตรีว่าด้วยการค้าบริการในการทบทวนความจำเป็นที่สมควรต้องมีข้อยกเว้นดังกล่าวต่อไปหรือไม่

---

¹⁷ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์, ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, “รายงานวิจัยเรื่องผลกระทบจากการค้าบริการจากการเปิดเสรีภายหลังการเจรจาการค้าหลายฝ่าย รอบอุรุกวัยสาขาบริการวิชาชีพ”(กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 33.

ตารางของภาคผนวกว่าด้วยข้อยกเว้นตามข้อ 2 (Final List of Article II (MFN) Exemptions) ที่เกี่ยวกับสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2511

สาขาหรือสาขาย่อย	การอธิบายเกี่ยวกับมาตรการที่แสดงถึงความไม่สอดคล้องกับข้อ 2	ประเทศที่ซึ่งมาตรการได้กล่าวถึง	ระยะเวลาที่มีเจตนารมณ์จะใช้บังคับ	เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความจำเป็นในการขอยกเว้น
บริการสาขาต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในข้อที่เกี่ยวข้องของสนธิสัญญาทางไมตรีและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะ ข้อ 4 และ 10	เฉพาะพลเมืองชาวอเมริกันและการจัดตั้งทางพาณิชย์เท่านั้นที่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ในประการที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและการจัดหาบริการในประเทศไทย	สหรัฐอเมริกา	10 ปี	ความตกลงทวิภาคี

ประเทศไทยได้ทำการขอยกเว้นสนธิสัญญาทางไมตรีฯ จากการที่จะต้องปฏิบัติตามข้อ 2 ของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เป็นระยะเวลา 10 ปี โดยมีเงื่อนไขที่จำเป็นในการขอยกเว้น คือ สนธิสัญญานี้เป็นความตกลงทวิภาคี ซึ่งประเทศคู่สัญญามีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญา แต่เนื่องจากสนธิสัญญานี้ได้ให้ประเทศไทยให้สิทธิพิเศษแก่คนชาติสหรัฐ จึงต้องขอยกเว้นการนำสนธิสัญญาทางไมตรีมาปฏิบัติตามหลัก MFN ระยะเวลาหนึ่งเพื่อที่จะได้ทำการทบทวนสนธิสัญญาว่าควรทำอย่างไร และเตรียมจัดหามาตรการเยียวยาในการที่ประเทศไทยจะตัดสินใจว่าควรคงไว้ แก้ไข หรือยกเลิกสนธิสัญญา และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ในส่วนของวรรค 3 ของข้อ 2 ซึ่งบัญญัติข้อยกเว้นของหลัก MFN อีกข้อคือ ประเทศสมาชิกสามารถที่จะรวมกลุ่มกันได้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์แก่ประเทศเพื่อนบ้าน เพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนซึ่งจำกัดอยู่ภายในเขตแดนที่ติดกันสำหรับการค้าบริการซึ่งผลิตและบริโภคในท้องถิ่น ประเทศที่มีเขตแดนติดกับประเทศไทย คือ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกันซึ่งทำให้เกิดการค้าเสรียิ่งขึ้น

1.2. ความโปร่งใส (Transparency)

หลักความโปร่งใสหมายถึง หลักกฎหมายที่มีลักษณะทำให้ผู้ที่ถูกกฎหมายบังคับใช้ ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนภายใต้กฎหมายอย่างชัดเจน กระบวนการในการบังคับใช้กฎหมายและในการจัดให้สมดังสิทธินั้นจะเห็นเป็นระบบอย่างชัดเจน¹⁸ เพื่อให้คนต่างชาติที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจและอาชีพต่าง ๆ ทราบถึงสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของตน รวมทั้งนโยบายของประเทศ เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในการที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจและอาชีพ และในการวางนโยบายสำหรับองค์กร

ประเทศสมาชิกจะต้องทำการเปิดเผยข้อมูลทางด้านกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับและแนวทางพิจารณาในการบริหารที่เกี่ยวกับ หรือมีผลต่อเรื่องการค้าบริการ รวมทั้งความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หรือมีผลต่อการค้าบริการเพื่อให้เกิดความแน่นอน และชัดเจนในการดำเนินธุรกิจทางด้านการค้าบริการของประเทศสมาชิก ให้สามารถทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของตนภายใต้กฎหมายของประเทศนั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน มาตรฐานกำหนดให้รัฐสมาชิกจัดพิมพ์ประกาศและข้อบัญญัติทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการและผู้ให้บริการโดยแจ้งชัด ไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่นหรือในส่วนกลาง หรืออย่างน้อยต้องให้ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่สาธารณชน

---

¹⁸ สุรเกียรติ์ เสถียรไทย, “การเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยบทวิพากษ์ทางกฎหมาย” เอกสารในการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยและผลประโยชน์ของประเทศไทย จัดโดยกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2530, หน้า 2. (อัดสำเนา)

(Public Available) ¹⁹ อาจดูได้

ถ้ามีการนำมาตรการใดมาใช้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงจะต้องแจ้งต่อคณะมนตรี สำหรับการค้าบริการทราบโดยเร็วหรืออย่างน้อยปีละครั้ง การกระทำดังกล่าวเป็นการก้าวล่วงเข้าไปในลักษณะของการตรวจสอบการออกกฎเกณฑ์ภายในประเทศ จึงน่าที่จะมีการกำหนดขอบเขตของการใช้พันธกรณีพอสมควร ²⁰ ว่าควรจะให้มีการแจ้งได้เฉพาะข้อมูลแบบใด

นอกจากนี้ประเทศสมาชิกจะตั้ง องค์จัดตั้งจุดตอบข้อซักถาม (Enquiry Point) สำหรับให้ประเทศสมาชิกอื่นสามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการได้ โดยจะต้องทำการจัดตั้งขึ้นภายใน 2 ปี นับจากวันที่ความตกลงจัดตั้ง WTO มีผลใช้บังคับ ถึงกระนั้นก็ดี ประเทศกำลังพัฒนาอาจจะได้รับความยืดหยุ่นเกี่ยวกับระยะเวลาในการจัดตั้งได้ ถ้าประเทศต่างๆ เห็นพ้องกันว่าประเทศนั้นยังไม่มีศักยภาพและความพร้อมเพียงพอที่จะทำการจัดตั้งจุดตอบข้อซักถาม

การจัดตั้งจุดตอบข้อซักถาม มีประเด็นที่น่าพิจารณา คือ

1. รูปแบบของการจัดตั้งองค์กร ไม่ได้มีการกำหนดในรายละเอียดว่าจะต้องมีลักษณะแบบใด เพียงแต่กำหนดไว้เพียงว่าให้สามารถตอบข้อซักถามในเรื่องเกี่ยวกับมาตรการภายในของประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการได้ โดยจุดตอบข้อซักถามอาจเป็นสถานที่รวบรวม

¹⁹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์, ศูนย์วิจัยกฎหมายและพัฒนา, “ผลกระทบจากการค้าบริการจากการเปิดเสรีภายหลังการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย สาขาการก่อสร้าง” หน้า 5

²⁰ นิรมล สุขวัฒนางูร, “ท่าทีและการเตรียมการของประเทศไทยในการเจรจารอบอุรุกวัยเกี่ยวกับการค้าบริการ”, หน้า 69.

กฎหมายและข้อบังคับไว้ด้วยกัน โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทำการรวบรวมกฎหมายและอนุบัญญัติต่างๆ มาไว้ที่จุดตอบข้อซักถาม เพื่อความสะดวกในการตอบข้อซักถามเมื่อได้รับการซักถามจากประเทศสมาชิกอื่น และควรจะต้องจัดตั้งจุดตอบข้อซักถามให้มีลักษณะเป็นศูนย์สำหรับประสานงานสำหรับเรื่องนี้ไว้ ถ้าประเทศสมาชิกอื่นสอบถามเรื่องใดมา และยังมีข้อขัดข้องไม่สามารถที่จะตอบข้อซักถามได้ ก็จะมีการส่งเรื่องดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ตอบข้อซักถามนั้น ซึ่งในแต่ละหน่วยงานก็ต้องทำการกำหนดบุคลากรให้ทำหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวด้วยเช่นในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการทางด้านสถาปัตยกรรม หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม คือคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม (ก.ส.) ทาง ก.ส. จะต้องเตรียมพร้อมในการตอบซักถามต่าง ๆ ข้อดีของการจัดให้แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบในเรื่องที่รับผิดชอบโดยตรงคือ ในแต่ละหน่วยงานก็จะมีส่วนงานวิชาการและกฎหมายอยู่แล้ว บุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้รู้และเข้าใจในกฎระเบียบข้อบังคับในหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ จึงสามารถที่จะตอบปัญหาได้ตรงประเด็นที่สุด แต่ข้อเสียก็คือ ถ้าเรื่องที่สอบถามมีหน่วยงานที่รับผิดชอบและมีอำนาจแยกขาดจากกันมากกว่า 1 แห่ง หรือเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจซ้ำซ้อนกัน อาจจะได้คำตอบที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจไม่เป็นไปในทางเดียวกัน นอกจากนี้แล้วจะต้องมีระบบการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งดูแลการค้าระหว่างประเทศ²¹

2. ปัญหาที่สำคัญบางประการของประเทศไทย คือ ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบ และข้อบังคับภายในเอง กล่าวคือ จริงอยู่ที่กฎหมายทั้งปวงยอมประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่มีระเบียบข้อบังคับของกระทรวง ทบวง กรม ที่ไม่ได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา จึงจะต้องพิจารณาว่าการจัดพิมพ์โฆษณามาตรการต่าง ๆ นั้นจะต้องพิมพ์โฆษณา ณ ที่ใด บางเรื่องเป็นระเบียบข้อบังคับภายในซึ่งไม่สามารถทำการเปิดเผยได้ จึงจะต้องพิจารณา

²¹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 5.

กำหนดขอบเขตของการเปิดเผยไว้ ณ ระดับใด²² เพราะจำเป็นหรือไม่ที่กฎหมายทุกฉบับจะต้องโปร่งใส

3. กฎหมายโดยทั่วไปมักออกบทบัญญัติอย่างกว้างๆ โดยให้อำนาจดุลยพินิจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อออกอนุบัญญัติในการควบคุมในแต่ละเรื่อง เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการออกกฎระเบียบภายในหน่วยงานเพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติ สามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับภาวะการณ์ของยุคสมัย และเป็นการง่ายในการแก้ไขกฎหมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เป็นการให้อำนาจดุลยพินิจมากไปหรือไม่สำหรับเจ้าหน้าที่ระดับสูงผู้มีหน้าที่ในการรับผิดชอบในการออกกฎระเบียบรวมทั้งเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการที่ใช้อำนาจดุลยพินิจ เพราะการพิจารณาตามดุลยพินิจ จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ข้อเท็จจริง รวมทั้งการใช้วิจารณญาณของผู้ใช้ดุลยพินิจ เมื่อประเทศสมาชิกอื่นตั้งข้อซักถามในเรื่องที่เกี่ยวกับการต้องใช้อำนาจตามดุลยพินิจไม่สามารถตอบข้อซักถามได้อย่างสมบูรณ์และตอบเป็นกฎเกณฑ์เดียวกันในการตอบข้อซักถามแต่ละครั้ง นอกจากนี้ยังเป็นการบิดเบือนอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย (Abuse of Power) โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

4. กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ทำเป็นภาษาท้องถิ่น คือ ภาษาไทย มีเพียงบางฉบับเท่านั้นที่ได้มีการทำเป็นภาษาต่างประเทศอื่นควบกันไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการแปลกฎหมายในเรื่องที่สำคัญเป็นภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ในการตอบข้อซักถาม ผู้ที่ทำการตอบข้อซักถามจะต้องระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำในส่วนของกฎหมายไทย และการตอบข้อซักถาม เพราะการตอบข้อซักถามเป็นภาษาอื่น แม้จะไม่ผูกพันภายใต้กฎหมายไทยแต่อาจจะต้องผูกพันในระดับระหว่างประเทศได้

---

²² กระทรวงพาณิชย์, กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, สรุปผลการสัมมนาเรื่องการค้าบริการและมาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่าง 21 - 22 สิงหาคม 2532, (กรุงเทพมหานคร: กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ 2532) หน้า 28

1.3. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Intergration)

ประเทศสมาชิกสามารถที่จะรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในการที่จะทำความตกลงเปิดเสรีการค้าบริการระหว่างกันได้ โดยจะต้องครอบคลุมสาขาต่างๆ มากพอและไม่ยกเว้นรูปแบบใดๆ ของการค้าบริการ และจะต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติ

ประเทศสมาชิกต่างๆ สามารถรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกลุ่มอื่นได้ นอกจากการรวมกลุ่มของการเจรจาการค้าหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดการค้าเสรียิ่งขึ้นระหว่างกันในกลุ่มประเทศที่เจรจา ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการจึงอนุญาตให้ทำการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอื่นได้โดยไม่ขัดกับหลัก MFN เนื่องจากการรวมกลุ่มดังกล่าวเป็นการลดอุปสรรคทางการค้าและก่อให้เกิดการค้าเสรียิ่งขึ้น

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าร่วมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค ซึ่งเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง คือ สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน (ASEAN) ได้ก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญาอาเซียน ซึ่งได้มีการลงนามเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ณ กรุงเทพฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความร่วมมือในการก่อให้เกิดสันติภาพ และนำมาซึ่งเสรีภาพทางการเมือง ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยประเทศสมาชิก คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และบรูไน โดยในขณะนี้กำลังมีการพิจารณารับสมัครสมาชิกใหม่คือ เวียดนาม และพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับกลุ่มการค้าอื่น คือ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ซึ่งมีการรวมกลุ่มการค้าเสรีกัน แต่เดิมนั้น ASEAN มักจะร่วมมือกันทางด้านการเมือง แต่ต่อมาจากสถานการณ์เศรษฐกิจของโลกเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวกันเป็นกลุ่มการค้าของประเทศพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มของกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (NAFTA) และการเจรจาการค้าหลายฝ่ายในกรอบต่างๆ ล้วนแต่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของอาเซียน ดังนั้นอาเซียนจึงเริ่มหาหนทางที่จะตอบรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยเน้นมาตรการเปิดตลาดเสรีต่อกันมากขึ้นในการประชุมสุดยอด (ASEAN SUMMIT) ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 27 - 28 มกราคม พ.ศ.2535 ณ ประเทศสิงคโปร์ ที่ประชุมได้ยอมรับข้อเสนอของนายอานันท์ ปันยารชุน (นายกรัฐมนตรีไทยในขณะนั้น) ในเรื่องการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN FREE TRADE AREA : AFTA) โดยสาระสำคัญเพื่อให้มีการค้าขายสินค้าภายในอาเซียนเป็นไปโดยเสรี มีอัตราภาษีต่ำสุด และ

ปราศจากข้อจำกัดที่มีใช้ภาษีเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเข้าสู่ภูมิภาคอาเซียนและเพื่อรับกับสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าโลกที่จะเสถียรยิ่งขึ้น จากผลของการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย²³ ทั้งนี้ประเทศสมาชิกทั้งหลายยังคงมีมาตรการภาษีและมีใช้ภาษีสำหรับสินค้าภายนอกกับประเทศที่มีใช้สมาชิกได้ตามปกติ²⁴

การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนเป้าหมายหลักที่สำคัญ คือ ลดอุปสรรคทางการค้าและเน้นการเปิดตลาดเสรีต่อกันมากขึ้น โดยตลาดการค้าดังกล่าว เป็นตลาดการค้าสินค้า แต่ผลการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ครั้งที่ 2 อย่างไม่เป็นทางการ พร้อมด้วยการประชุมคณะมนตรีเขตการค้าอาเซียน (AFTA Council) ในวันที่ 26-30 เมษายน 2538 ได้เจรจาถึงทิศทางของ AFTA ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ได้มีการเจรจาบรรลุข้อตกลงในร่างความตกลงด้านการค้าบริการ เนื่องจากการค้าภาคบริการมีขอบเขตของการให้บริการที่กว้างขวางตลาดของผู้บริโภคเป็นตลาดใหญ่ และมีมูลค่าสูงและสำคัญมากขึ้นในทุกขณะ และเพื่อให้สอดคล้องกับเวทีการค้าโลกคือความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ

---

²³ การพูดพาดพิงอีกยกบนสังเวียน AFTA, สยามธุรกิจ , 19 (23 - 29 เมษายน 2538). หน้า 6 - 7

²⁴ สนั่นชาติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, "การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน" ประเทศไทยและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค, เอกสารเสริมศึกษาในวิชากฎหมายพาณิชย์ระหว่างประเทศ โครงการประกาศนียบัตรบัณฑิตทางกฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรกฎาคม 2535, หน้า 2.

1.4. ข้อบังคับภายในประเทศ (Domestic Regulation)

โดยหลักทั่วไปในกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐย่อมมีอำนาจอธิปไตยภายในรัฐของตน จากการที่รัฐมีอำนาจอธิปไตย ทำให้เกิดอำนาจรัฐเหนือดินแดน(Territorial Jurisdiction) และอำนาจเหนือบุคคล(Personal Jurisdiction) การใช้อำนาจรัฐเหนือดินแดนทำให้รัฐสามารถออกกฎหมายใด ๆ ก็ได้ภายในอาณาเขตของตน²⁵ แต่จะต้องอยู่ภายใต้หลักกฎหมายระหว่างประเทศ และพันธกรณีระหว่างประเทศที่ได้ทำขึ้น

ตามข้อ 6 แห่งความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการได้บัญญัติในเรื่องข้อบังคับภายในประเทศ (Domestic Regulation) ว่ายอมรับในสิทธิของแต่ละประเทศสมาชิกในการที่จะควบคุมกำกับการค้าบริการ ตลอดจนสิทธิในการออกกฎระเบียบข้อบังคับได้ แต่ในสาขาซึ่งมีการรับข้อผูกพันเฉพาะสมาชิกแต่ละรายจะต้องประกันว่าจะบริหารมาตรการซึ่งมีผลต่อการค้าบริการในลักษณะที่มีเหตุผล (Reasonable) เป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ (Objective) และไม่ลำเอียง (Impartial) ซึ่งมาตรการดังกล่าว ถือว่าเคารพต่อสิทธิในการออกกฎระเบียบภายในของแต่ละประเทศ โดยมีข้อแม้ว่าจะต้องไม่ขัดกับความตกลงนี้ ซึ่งบัญญัติโดยความร่วมมือของนานาประเทศภาคีสมาชิก จะต้องไม่มีลักษณะที่เป็นอุปสรรค จำกัด หรือ กีดกันการค้าบริการ และต้องมีความโปร่งใส ต้องไม่สร้างภาระที่เกินความจำเป็นเกี่ยวกับคุณภาพของบริการหรือผู้ให้บริการนั้น²⁶

²⁵ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์, ศูนย์วิจัยกฎหมายและพัฒนา, โครงการศึกษาการค้าภายใต้กรอบการเจรจาอนุภูมิภาค, เรื่องวิเคราะห์หลักการและกฎหมายในร่างที่ตกลงทั่วไปเกี่ยวกับการค้าบริการ, เอกสารเสนอในการสัมมนาทางวิชาการเรื่องการค้าบริการภายใต้กรอบการเจรจาอนุภูมิภาค เมื่อวันที่ 20-21 พฤษภาคม 2534. หน้า 34

²⁶ ประพนอมศรี โสมขันเงิน, "การเปิดเสรีการค้าบริการ : ไทยพร้อมหรือยัง", วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช, 3 (กันยายน - ธันวาคม 2537): 76.

นอกจากนี้ประเทศไทยจะต้องทำการจัดตั้งองค์กรทางตุลาการหรือองค์กรทางการบริหารขึ้น เพื่อรองรับการร้องขอเกี่ยวกับมาตรการและกฎหมายที่เกี่ยวกับการก่อให้เกิดผลกระทบต่อการค้าบริการของประเทศไทย โดยองค์กรดังกล่าวจะต้องทำการทบทวนว่ามาตรการและกฎหมายดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบแก่การค้าบริการจริงหรือไม่ และมีแนวทางในการแก้ไขให้เหมาะสมอย่างไร และจะต้องทำการแก้ไข โดยการจัดตั้งองค์กรดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับโครงสร้างรัฐธรรมนูญไทย และระบบกฎหมายของประเทศ

แต่ถ้าหน่วยงานใดมีกระบวนการดังกล่าว ซึ่งได้รับมอบหมายให้ตัดสินใจบริหารที่เกี่ยวข้องอยู่แล้วก็สามารถที่จะทำการพิจารณาและตัดสินใจได้ โดยจะต้องกระทำอย่างมีหลักเกณฑ์และไม่ลำเอียง ในกฎหมายไทยหลายเรื่องได้มีกำหนดให้อำนาจคณะกรรมการหรือองค์กรรับเรื่องราวร้องทุกข์ในเรื่องนั้นๆ ได้ เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ซึ่งถึงที่สุดแล้วถ้าไม่พอใจยังสามารถอุทธรณ์เข้าสู่กระบวนการพิจารณาทางศาล ดังนั้นคณะกรรมการและองค์กรดังกล่าวจะต้องมีการเตรียมพร้อมที่จะรับคำร้องขอจากประเทศสมาชิกอื่นที่ได้รับผลกระทบทางด้านการค้าบริการในเรื่องนั้นๆ ด้วย

ประเทศสมาชิกสามารถที่จะออกกฎหมายภายในที่เกี่ยวกับข้อกำหนด และวิธีดำเนินการด้านคุณสมบัติที่เกี่ยวกับการค้าบริการ (Qualification Requirements) มาตรฐานทางเทคนิค (Technical Standards) และข้อกำหนดด้านการออกใบอนุญาต (Licensing Requirements) โดยจะต้องไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการค้าบริการโดยไม่จำเป็น คณะมนตรีสำหรับการค้าบริการอาจจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวกับมาตรฐานดังกล่าวได้ โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์พื้นฐานดังนี้ คือ

1. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ที่โปร่งใส และมีหลักเกณฑ์
2. ไม่เป็นภาระมากกว่าที่จำเป็นในการเพื่อประกันในคุณภาพของการบริการ
3. วิธีดำเนินการด้านการออกใบอนุญาต จะไม่เป็นข้อจำกัดในการให้บริการ

ในตัวเองโดยการปฏิบัติดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานสากลขององค์การระหว่างประเทศที่สมาชิกเข้าเป็นภาคีด้วย

ประเด็นการจัดตั้งองค์กรเพื่อรับผิดชอบในการจัดทำระเบียบวินัย เกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานและคุณสมบัติของผู้ให้บริการนั้น จะต้องมึลักษณะเป็นมาตรฐานสากลร่วมกัน (Common International Standards) และหลักเกณฑ์ในการยอมรับร่วมกัน (Criteria for Recognition)²⁷ ในปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดว่าในแต่ละสาขาควรเป็นอย่างไร แต่จะต้องคำนึงถึงมาตรฐานสากลขององค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องซึ่งสมาชิกนั้นใช้อยู่ ในส่วนของวิชาชีพสถาปัตยกรรมก็ยังไม่มึมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ แต่ในทางทฤษฎีและปฏิบัติ “สถาปัตยกรรม” เป็นศาสตร์ที่มีความเป็นสากลและใช้มาตรฐานในการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันในแต่ละประเทศ จะแตกต่างกันบ้างก็เพียงระดับการรับรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการก่อสร้าง และในรายละเอียดของแต่ละประเทศ เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ขนบธรรมเนียมและความเชื่อ ฯ จึงไม่เป็นการยากนักถ้าจะจัดทำเป็นมาตรฐานสากลขึ้น

ในกรณีที่ประเทศสมาชิกได้รับข้อผูกพันเฉพาะในการบริการวิชาชีพในสาขาใด ๆ ประเทศนั้นสามารถที่จะทำการทดสอบความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพของสมาชิกอื่นได้ โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของความตกลงฯ หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นผลดีต่อบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม เพราะสามารถที่จะทดสอบเพื่อให้ทราบว่าชาวต่างชาติซึ่งมาจากประเทศสมาชิกอื่น ซึ่งมีทั้งที่มาจากประเทศพัฒนา ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนา มีความรู้ความสามารถเหมาะสมเพียงพอที่จะประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศได้ เนื่องจากวิชาชีพนี้มีความสำคัญต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน แต่ถ้าพิจารณาในด้านของแนวความคิดในการออกแบบ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับศิลปะ และความสวยงามแล้ว จะเป็นการยากที่จะจัดทดสอบในเรื่องดังกล่าวได้ เนื่องจากศิลปะเป็นเรื่องของความสวยงามและความพึงพอใจของผู้ว่าจ้าง จึงไม่สามารถที่จะวัดให้เป็นมาตรฐานได้

---

²⁷ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์, ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, “ผลกระทบจากการค้าบริการจากการเปิดเสรีภายหลังการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย สาขาบริการวิชาชีพ,” หน้า 19.

ประเด็นที่น่าพิจารณาคือ ในกรณีขอใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพนั้น กระบวนการในการให้ทำการทดสอบความสามารถของผู้ให้บริการ มีแต่เพียงหน่วยงานของ รัฐบาลเท่านั้นหรือที่สามารถจะทำการทดสอบได้ สมาคมวิชาชีพซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุมผู้ ประกอบวิชาชีพจะทำการทดสอบด้วยได้หรือไม่²⁸ ซึ่งประเด็นนี้จะได้ทำการศึกษาต่อไป

1.5. การยอมรับ (Recognition)

การยอมรับเป็นหลักการในความร่วมมือ เพื่อขจัดอุปสรรคที่เกิดจากกฎ ระเบียบของกฎหมายภายในแตกต่างกัน²⁹ ประเทศสมาชิกอาจทำข้อตกลงกับสมาชิกอีก ประเทศหนึ่ง ในการให้การยอมรับหลักเกณฑ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับมาตรฐานหรือหลักเกณฑ์ในการ อนุมัติการออกใบอนุญาต การรับรองให้แก่ผู้ให้บริการ โดยจะต้องยอมรับการศึกษาหรือ ประสบการณ์ที่ได้รับ การดำเนินการตามเงื่อนไข ใบอนุญาตหรือใบรับรองที่ออกให้ในประเทศใด โดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือมีข้อจำกัดที่แอบแฝงต่อการค้าบริการ

โดยปกติหลักเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตในการทำงานและการยอมรับใน ระดับการศึกษาและประสบการณ์ของแต่ละประเทศ ย่อมแตกต่างกันไป แม้แต่ในแต่ละประเทศ เอง การศึกษาในระดับเดียวกัน แต่วิชาที่ศึกษา รวมทั้งสถาบันการศึกษายังได้รับการยอมรับที่แตก ต่างกัน นอกจากนี้ความแตกต่างในเรื่องระดับการพัฒนา และระบบการศึกษาของประเทศ

²⁸ Thierry Noyelle, "Business Services", *Trade in Services : Sectoral Issues*, (UNCTAD/ ITP/ 26), p. 349.

²⁹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์, ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, "รายงานการวิจัยเรื่องการค้าบริการภายใต้กรอบการเจรจาทางการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัย สาขา ขนส่งทางบก", หน้า 24

ต่าง ๆ ก็แตกต่างกัน จึงมีความแตกต่างในการออกใบอนุญาตของแต่ละประเทศ จึงทำให้มีความแตกต่างในหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดคุณสมบัติและคุณวุฒิในการออกใบอนุญาตของแต่ละประเทศ จึงเป็นการเสี่ยงที่จะให้ยอมรับมาตรฐานของประเทศอื่น โดยที่ไม่มีการทดสอบมาตรฐานความรู้ของผู้มีใบอนุญาตจากต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาชีพที่เป็นวิชาชีพซึ่งต้องใช้ความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน เพราะจะไม่มีทางทราบเลยว่าบุคคลนั้นมีความสามารถเพียงใด ซึ่งอย่างน้อยที่สุดมาตรฐานขั้นต่ำควรเท่าเทียมกับคนไทย ดังนั้นจึงอยู่ที่ประเทศไทยที่จะเลือกทำการเจรจาเพื่อที่จะยอมรับ (Recognition) กับประเทศใด และทาง ก.ส. จะมีหลักเกณฑ์ในการยอมรับอย่างไร

ในวรรค 5 ของความตกลง ข้อ 7 นี้ ได้กล่าวถึง การรวมกลุ่มทั้งในรูปขององค์กรระหว่างรัฐบาลและองค์กรเอกชนที่จะร่วมกันกำหนดมาตรฐานสากลร่วมกัน เพื่อใช้กับหลักเกณฑ์ในการยอมรับ ซึ่งในประเด็นนี้ประเทศที่พัฒนาแล้ว อาจต้องการผู้ประกอบการวิชาชีพที่มีมาตรฐานค่อนข้างสูง เนื่องจากรูปแบบ และโครงสร้างของอาคารในประเทศพัฒนามีความสลับซับซ้อน และใช้เทคโนโลยีมากกว่า ดังนั้นถ้าจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้มีมาตรฐานร่วมกัน ประเทศกำลังพัฒนาจะต้องพยายามเจรจามีให้กำหนดมาตรฐานสูงจนเกินไป เพราะไม่เช่นนั้น จะกลายเป็นว่ามีเพียงประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถเข้าไปให้บริการยังประเทศอื่น ๆ ได้ เพราะเข้าตามหลักเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ แต่ประเทศกำลังพัฒนาไม่สามารถที่จะเข้าไปให้บริการได้ เพราะมีมาตรฐานไม่ถึงที่ได้กำหนดไว้

ในส่วนวิชาชีพสถาปัตยกรรมของประเทศไทย มีคณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม (ก.ส.) ทำหน้าที่ในการกำหนดเงื่อนไขการอนุญาตและควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม โดยจะควบคุมแต่วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ซึ่งในปัจจุบันควบคุมเพียงสาขาสถาปัตยกรรมหลักตามลักษณะที่ได้กำหนดไว้ พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติให้คนต่างด้าวสามารถประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมได้ โดยจะต้องมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขที่ทาง ก.ส. กำหนด ซึ่งถ้าสถาปนิกต่างชาติเข้าตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวก็สามารถประกอบวิชาชีพได้เลยโดยไม่ต้องถูกทำการทดสอบ

1.6. การจัดซื้อโดยรัฐ (Government Procurement)

หลักเกณฑ์ในเรื่องการจัดซื้อโดยรัฐได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำหลักการในเรื่องของการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (MFN) การเข้าสู่ตลาด (Market Access) และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) มาใช้กับกฎหมาย ข้อบังคับ หรือข้อกำหนดที่ใช้บังคับกับการจัดซื้อโดยหน่วยงานของรัฐบาล เนื่องจากจุดมุ่งหมายในการเปิดเสรีตลาดการค้าบริการ มุ่งที่จะกำหนดหลักเกณฑ์และควบคุมการค้าบริการระหว่างประเทศในเชิงพาณิชย์โดยมีเป้าหมายเพื่อการค้าของเอกชนมิใช่ของรัฐ

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการเป็นความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ จึงไม่ก้าวล่วงถึงการที่รัฐบาลจะจัดซื้อจัดจ้างทางด้านบริการ เพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลโดยที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในทางการค้า เพราะถือเป็นประโยชน์แก่ประเทศ มิได้ต้องการผลประโยชน์ทางพาณิชย์

โดยทั่วไปแล้ว ทุกประเทศจะใช้นโยบายการจัดซื้อโดยรัฐในการจัดการทางเศรษฐกิจศาสตร์มหภาค ซึ่งเป็นเครื่องมือในการช่วยแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความไม่สมดุลทางด้านเศรษฐกิจศาสตร์ เช่น แรงกดดันของภาวะเงินเฟ้อ และปัญหาการว่างงาน³⁰ แม้ว่าประเทศพัฒนาแล้วจะไม่ค่อยพอใจในประเด็นนี้เท่าไรนัก และจะต้องมีการเจรจาในเรื่องนี้อีกในรอบต่อไป แต่ในขณะนี้โดยหลักการเบื้องต้นแล้ว ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศสามารถเข้ามาตราการต่างๆ ได้โดยไม่ต้องปฏิบัติตามหลัก MFN และไม่มีพันธกรณีในด้านข้อผูกพันเฉพาะในการที่รัฐจัดซื้อบริการที่เป็นประโยชน์แก่รัฐได้

---

³⁰ Yehia Soubra, "Construction and Engineering Design Services: Issues Relevant to Multilateral Negotiation on Trade in Services", *Trade in Services: Sectoral Issues*, UNCTAD/ITP/ 26, p. 203.

ปัจจุบันความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ อนุญาตให้สงวนงานทางด้านสถาปัตยกรรมในภาครัฐบาลให้แก่คนไทย แต่ในอนาคตหลักการในเรื่องการจัดซื้อโดยรัฐอาจเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากประเทศที่พัฒนาแล้วมีความพยายามที่จะผลักดันให้ประเด็นในเรื่องการจัดซื้อโดยรัฐในสวนที่เกี่ยวกับบริการทางด้านก่อสร้างให้เปิดเสรี เพื่อที่จะสามารถเข้าสู่ตลาดในภาครัฐบาลได้ สาขาบริการทางด้านสถาปัตยกรรมก็อาจจะถูกนำขึ้นมาพิจารณาร่วมด้วยก็ได้ เนื่องจากบริการทางด้านสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบริการทางด้านก่อสร้าง (Construction Services) (โดยได้เจรจาแยกต่างหากจากเรื่องบริการทางด้านก่อสร้าง) เป็นบริการที่ประเทศพัฒนาแล้วมีความต้องการที่จะเข้าสู่ตลาด เพื่อให้บริการยังประเทศอื่น ๆ เนื่องจากทุกประเทศยังต้องการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างอีกเป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและเมือง

1.7 ข้อยกเว้นทั่วไป (General Exceptions)

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เป็นความร่วมมือในทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกฎหมายเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก แต่จะไม่ก้าวล่วงอำนาจอธิปไตยของรัฐในกฎหมายประเภทอื่น ๆ เช่นกฎหมายอาญา และกฎหมายมหาชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองศีลธรรมอันดีของประชาชน รักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน และปกป้องความปลอดภัยของประเทศชาติ ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน ดังนั้นจึงมีการบัญญัติข้อยกเว้นทั่วไปไว้ในข้อ 14 ของความตกลงนี้จะไม่ถูกต้องความไปในทางห้ามสมาชิกได้นำมาใช้ หรือบังคับใช้มาตราที่

(เอ) จำเป็นเพื่อคุ้มครองศีลธรรมอันดีของประชาชน คุ้มครองศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรักษาความสงบ เรียบร้อยของสาธารณะ

(บี) จำเป็นเพื่อคุ้มครองชีวิต หรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ , พืช

(ซี) จำเป็นเพื่อประกันการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับ ซึ่งไม่ขัดต่อบทบัญญัติของความตกลงนี้ รวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ

(1) การป้องกันการปฏิบัติที่หลอกลวงหรือฉ้อโกง หรือเพื่อจัดการกับผลของการผิดสัญญาบริการ

(2) การคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ของปัจเจกชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ

ประมวล และเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล และการรักษาความลับ
ของประวัติ หรือบัญชีส่วนบุคคล

(3) ความปลอดภัย

บริการทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวกับการออกแบบอาคารและ
สิ่งก่อสร้างซึ่งถ้าออกแบบไม่ดี และวิศวกรผู้รับงานออกแบบก่อสร้างมาคำนวณไม่ถูกต้อง ก็อาจ
ก่อให้เกิดอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของประชาชน
จึงเห็นได้ว่าวิชาชีพสถาปัตยกรรมจึงต้องอาศัยความรู้และความชำนาญในการทำงานเพื่อมิให้เกิด
อันตรายต่อประชาชน ดังนั้นประเทศไทยจึงอาจนำบางมาตรการมาใช้เพื่อป้องกันอันตรายอัน
อาจจะเกิดแก่ประชาชนได้

2. ข้อผูกพันเฉพาะ (Specific Commitments)

ในส่วนของข้อผูกพันเฉพาะนี้มีได้ถือเป็นพันธกรณีทั่วไป แต่เป็นข้อผูกพันอันเกิด
จากการเจรจาระหว่างประเทศสมาชิก และการเสนอของแต่ละประเทศว่าจะทำข้อผูกพันเฉพาะ
ในสาขาใด โดยจะระบุไว้ในตารางข้อผูกพันเฉพาะของประเทศตนที่ยื่นแนบท้ายความตกลงทั่วไป
ว่าด้วยการค้าบริการ ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศสามารถที่จะจัดทำและเสนอข้อผูกพันเฉพาะ
ในบริการสาขาที่ตนต้องจะผูกพัน โดยมีเงื่อนไขหรือไม่ก็ได้ และจะต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันแก่
บริการและผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่นทุกประเทศโดยเท่าเทียมกัน โดยข้อผูกพันดังกล่าว
ถือว่าเป็นการให้ประโยชน์ขั้นต่ำ (Minimum Standard of Treatment) ซึ่งหมายความว่า จะลดน้อยลง
ไปอีกไม่ได้³¹

การทำข้อเสนอผูกพันจะอยู่ภายใต้หลักการ 2 หลัก คือ การเข้าสู่ตลาด (Market

---

³¹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์, ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา,
"ผลกระทบต่อการค้าบริการจากการเปิดเสรีภายหลังการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย
สาขาการก่อสร้าง", หน้า 12.

Access) ตามข้อ 16 และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) ตามข้อ 17 แต่เนื่องจากการปฏิบัติตามความตกลงนี้เป็นไปตามหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับ (Progressive Liberalization) จึงสามารถที่จะเลือกผูกพันในสาขาและรูปแบบของการให้บริการโดยการตั้งเงื่อนไขได้

2.1. การเข้าสู่ตลาด (Market Access)

ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกติกาการค้าระหว่างประเทศให้เป็นไปโดยเสรี ตามหลักการค้าเสรี และเพื่อเป็นการลดการจำกัดการกีดกันในทางการค้าให้มากที่สุด ข้อ 16 แห่งความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ จึงกำหนดห้ามประเทศสมาชิกกำหนดข้อจำกัดในมาตรการซึ่งประเทศสมาชิกจะไม่คงไว้หรือนำมาใช้ซึ่งข้อผูกพันที่รับในสาขาการค้าบริการทั้ง 4 รูปแบบ ตามที่ได้ให้ขอบเขตและคำนิยามไว้ในข้อ 1 ไม่ว่าจะเป็นการค้าบริการสาขา (Sector) หรือสาขาย่อย (Sub-Sector) ทั้งแก่การบริการและผู้ให้บริการจำนวน 6 เรื่อง เว้นแต่จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่นในตารางข้อผูกพัน

ได้มีการกำหนดมิให้มีการแสดงข้อจำกัดหรือเงื่อนไขบางประการที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเปิดตลาดเสรี หรือเป็นอุปสรรคโดยตรงต่อการเปิดตลาดเสรีเรื่องการค้าบริการ โดยประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติแก่ผู้ให้บริการของสมาชิกอื่น ซึ่งเป็นการอนุเคราะห์ที่ไม่ด้อยไปกว่าที่ได้เสนอไว้ในข้อผูกพันเฉพาะที่ได้กำหนดไว้

การกำหนดข้อผูกพันในบริการสาขาต่างๆ หรือบริการสาขาย่อยจะต้องไม่มีมาตรการจำกัดในเรื่องต่อไปนี้ เว้นแต่จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่นในตารางข้อผูกพัน และข้อยกเว้นที่ได้กำหนดไว้

(เอ) ข้อจำกัดในจำนวนผู้ให้บริการ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของจำนวนตัว เลขโควตา การผูกขาด ผู้ให้บริการที่ได้รับสิทธิแต่ ผู้เดียว หรือ เงื่อนไขเกี่ยวกับการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ

(บี) ข้อจำกัดในมูลค่ารวมทั้งหมดของธุรกรรมทางการค้าบริการ หรือสินทรัพย์ในรูปแบบของจำนวนตัวเลขโควตา หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ

(ซี) ข้อจำกัดในจำนวนทั้งหมดของการประกอบการบริการ หรือในปริมาณทั้งหมดของผลได้จากการบริการแสดงออกเป็นหน่วยตัวเลขที่ได้รับการกำหนดในรูปแบบของโควตา หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ

(ดี) ข้อจำกัดในจำนวนทั้งหมดของบุคคลธรรมดาที่อาจถูกว่าจ้างในสาขาบริการใดโดยเฉพาะ หรือที่ผู้ให้บริการอาจจ้างและเป็นผู้ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการให้บริการสาขาใดโดยเฉพาะในรูปแบบของจำนวนตัวเลขโควตา เงื่อนไขเกี่ยวกับการทดสอบความจำเป็นทางเศรษฐกิจ

(อี) มาตรการซึ่งจำกัดหรือกำหนดประเภทเฉพาะขององค์กรทางกฎหมาย หรือการร่วมลงทุนซึ่งผู้ให้บริการอาจให้บริการโดยอาศัยองค์กรทางกฎหมายหรือการร่วมลงทุนนั้น

(เอฟ) ข้อจำกัดในการเข้าร่วมลงทุนต่างประเทศ ในรูปแบบของการจำกัดอัตราส่วนสูงสุดของการถือหุ้นต่างด้าว หรือมูลค่ารวมทั้งหมดของการลงทุนจากต่างประเทศ ของแต่ละบุคคล หรือโดยการร่วมลงทุน

ปัจจุบันประเทศไทยมีการตั้งข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดทางด้านสถาปัตยกรรมของคนต่างด้าวโดยเริ่มตั้งแต่การเข้าเมืองและการตั้งข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจและการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยกับการห้ามตั้งมาตรการจำกัดในการเข้าสู่ตลาดทั้งปว.281 และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว กำหนดห้ามนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาต่างด้าวประกอบธุรกิจทางด้านสถาปัตยกรรมทุกสาขา เว้นแต่จะเข้าตามข้อยกเว้น และห้ามบุคคลธรรมดาต่างด้าวเข้ามาประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมในลักษณะตามที่พระราชกฤษฎีกากำหนดห้ามไว้ ดังนั้นเมื่อทำการเปิดตลาดแล้ว จะต้องไม่มีการตั้งข้อจำกัดเหล่านี้ เว้นแต่จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่นในตารางข้อผูกพันและข้อยกเว้นที่ได้กำหนดไว้

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของความตกลงนี้ต้องการที่จะลดอุปสรรคในทางการค้าบริการ จึงจะต้องทำการลดข้อจำกัดเหล่านี้ไปเรื่อยๆจนในที่สุดอุปสรรคเหล่านี้จะต้องหมดไป

2.2. การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment)

หลักการในเรื่องนี้เป็นประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งของการเปิดเสรีตลาดการค้าบริการเนื่องจากความตกลงฯ ในมาตรา 17 นี้ บัญญัติให้ประเทศสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติต่อการค้าบริการและผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่นใด ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการที่มีผลต่อการให้การบริการที่เป็นการอนุเคราะห์ไม่ด้อยไปกว่าการปฏิบัติที่สมาชิกรับให้แก่การค้าบริการและผู้ให้บริการที่คล้ายคลึงกันของตน กล่าวคือจะต้องให้การปฏิบัติเท่าเทียมกับคนชาติ ในสาขาที่ระบุไว้ในตาราง (Schedule) และภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดที่กำหนดไว้ของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ ซึ่งโดยหลักการแล้วหากไม่มีการกำหนดเงื่อนไขอย่างใด ประเทศสมาชิกจะต้องให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ โดยจะออกมาในรูปของการปฏิบัติเสมอด้วยคนชาติ หรือรูปแบบอื่นใดจากที่ได้ให้กับคนชาติก็ได้ แต่จะต้องไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขในการแข่งขันในสาขาบริการหรือผู้ให้บริการน้อยไปกว่าที่ให้กับคนชาติที่ประกอบกิจการในสาขาบริการที่เหมือนกันหรือเป็นผู้ให้บริการในสาขาบริการเดียวกัน³²

ดังนั้นผู้ให้บริการที่เข้ามาจากรัฐอื่นจะต้องเคารพกฎหมายข้อบังคับและระเบียบของทางราชการทุกฉบับ โดยเป็นการปฏิบัติที่ไม่น้อยไปกว่าผู้ให้บริการที่อยู่ในรัฐนั้น

---

³² จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , คณะนิติศาสตร์ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา, "ผลกระทบจากการค้าบริการจากการเปิดเสรีภายหลังการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย สาขาบริการวิชาชีพ," หน้า 24.

ปฏิบัติ³³ ซึ่งถือว่าเป็นการได้รับและปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การอนุญาตให้คนต่างด้าวสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจและวิชาชีพในประเทศไทยได้ เป็นการให้สิทธิแก่ผู้ให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศที่พัฒนาแล้วเข้าไปในตลาดการค้าบริการของประเทศกำลังพัฒนาในลักษณะของการลงทุนจากต่างชาติ โดยผ่านสิทธิในการเข้ามาประกอบกิจการนั้นเอง³⁴

การที่จะเปิดการค้าบริการในสาขาใดโดยสมบูรณ์ ก็จะต้องปฏิบัติต่อการบริการและผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกเยี่ยงคนในชาติ จะเป็นการปล่อยเสรีโดยทันที³⁵ และไม่มีเงื่อนไข เพราะโดยทั่วไปแล้วประชาชนทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะประกอบธุรกิจและอาชีพใดก็ได้ในประเทศของตนที่ไม่เป็นการขัดกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน นอกจากจะเป็นธุรกิจและอาชีพที่ถูกควบคุมจะต้องได้รับอนุญาตเสียก่อน ถ้าการบริการและผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่นได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ จะทำให้สามารถนำเข้าบริการเข้ามาในประเทศได้เลย แต่เนื่องจากการนำเข้าบริการจะไม่ถูกตั้งด่านตรวจสอบและจัดเก็บภาษีเช่นเดียวกับสินค้า เช่น ด้านศุลกากร จึงเป็นการง่ายจะนำบริการเข้าประเทศโดยไม่

---

³³ Hardeep Purai , Murray Gibbs and Udaya Kumar, “Role of Services in the Development Process,” *Services and Development Potential: The Indian Context*. (UNCTAD./ ITP/ 22), p. 23.

³⁴ Deepak Nayyar, Some Reflection on the Uruguay Round and Trade in Service, *Journal of World Trade*, 22 (October 1988): 39.

³⁵ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, *สรุปผลสัมมนาเรื่องการค้าบริการและมาตรการลงทุนที่เกี่ยวข้องการค้า ระหว่างวันที่ 21-23 สิงหาคม 2532*, (กรุงเทพมหานคร: กองการค้าพหุภาคี กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์, 2532. หน้า 30.

ผ่านการตรวจสอบใดๆ ทั้งสิ้น³⁶ ดังนั้นสิ่งที่จะสามารถควบคุมการบริการและการให้บริการ เหล่านี้ได้ คือ กฎระเบียบเกี่ยวกับการค้าบริการในแต่ละเรื่อง จึงสมควรที่จะมีการทบทวน กฎหมาย เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของคนต่างด้าว รวมทั้งกฎหมายที่ เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและการประกอบอาชีพของคนต่างด้าวให้รัดกุม เพื่อประโยชน์ในการ ควบคุมการบริการและการให้บริการจากประเทศอื่นในอนาคต

นอกจากนี้การให้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติในประเทศที่ระดับการพัฒนาต่าง กัน สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้โดยว่าจะมีองค์กรเพิ่มขึ้นมากมายในประเทศกำลังพัฒนา³⁷ ซึ่งจะส่งกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจะต้องเตรียมที่จะรับมือกับปัญหา เหล่านี้ด้วย

2.3. การเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับ (Progressive Liberalization)

ตามวัตถุประสงค์ของการเปิดเสรีตามความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ นั้น ไม่ใช่เป็นการเปิดเสรีเต็มที่ได้โดยทันทีในการเจรจาครั้งแรก แต่ได้กำหนดให้มีขั้นตอนและวิธี การในการเปิดเสรีตามลำดับ โดยกระบวนการเปิดตลาดอย่างเสรีนั้นขึ้นกับเป้าหมายของนโยบาย ของแต่ละประเทศ และระดับการพัฒนาของประเทศต่างๆ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประเทศ กำลังพัฒนามีความ ยืดหยุ่นในการเลือกเปิดเป็นรายสาขา ก่อนหลัง หรืออาจเป็นรายประเภทใน

---

³⁶ Fernando de Mateo, "Trade in Services and the Development Countries", *Services and Development Potential: The Indian Context*, UNCTAD/ ITD/ 22. p. 49.

³⁷ Hardeep Puria, Murray Gibbs and Udaya Kumar, "Role of Services in the Development Process", *Services and Development Potential: The Indian Context*, p. 24.

สาขาบริการต่างๆ ก็ได้ ขึ้นกับสถานภาพการพัฒนานั้น ๆ³⁸ โดยมีเป้าหมายของการเจรจาแต่ละครั้งนั้น จะต้องเป็นการลดข้อจำกัดรวมทั้งมาตรการต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด และการ प्रतिบัติเยี่ยงคนชาติลงให้มากกว่าเดิม จนกระทั่งข้อจำกัดและมาตรการต่างๆ เหล่านั้นหมดไป

การยอมรับในหลักการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับนี้ เป็นการยอมรับสิทธิของประเทศสมาชิกในการที่จะกำหนดกฎระเบียบภายในขั้นต่ำได้ ที่จะปฏิบัติต่อคนชาติของสมาชิกอื่นขั้นต่ำสุดเพียงใด ซึ่งการเปิดเสรีแบบก้าวหน้าตามลำดับของการเข้าสู่ตลาดนั้นก่อให้เกิดผลดี คือ เป็นการเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตลาด และเป็นการนำบริการต่าง ๆ เข้ามาเป็นระลอก เพราะมิฉะนั้นจะเกิดปัญหาการทะลักเข้ามาของการบริการและผู้ให้บริการ จนทำให้พฤติกรรมของตลาดและผู้บริโภคเปลี่ยนไป ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเติบโตและการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบรรลุผลของวัตถุประสงค์ในการพัฒนาประเทศ³⁹

ภาค 4 ซึ่งเป็นเรื่องของกระบวนการในการเปิดตลาด จะเป็นรายละเอียดที่เกี่ยวกับการเจรจาและการทำตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedules of Specific Commitments) โดยให้มีการเปิดเสรีที่เพิ่มขึ้นแบบก้าวหน้าตามลำดับ โดยการเปิดเสรีนั้นจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายนโยบายของประเทศ เป็นไปตามระดับการพัฒนาของแต่ละประเทศสมาชิก รวมทั้งความสามารถในการเปิดเสรีในแต่ละสาขาของการบริการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการเข้าสู่ตลาดและ

---

³⁸ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์ "การสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2535 : การค้าระหว่างประเทศของไทยในทศวรรษ 1990", บทความเสนอในการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2535, (กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 9-18.

³⁹ Yehia Soubra, "Construction and Engineering Design Services: Issue Relevant to Multilateral Negotiations on Trade in Services", *Trade in Services : Sectoral Issue*, UNCTAD/ ITP /26, p. 201.

ภาค 4 ซึ่งเป็นเรื่องของกระบวนการในการเปิดตลาด จะเป็นรายละเอียดที่เกี่ยวกับการเจรจาและการทำตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedules of Specific Commitments) โดยให้มีการเปิดเสรีที่เพิ่มขึ้นแบบก้าวหน้าตามลำดับ โดยการเปิดเสรีนั้นจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายนโยบายของประเทศ เป็นไปตามระดับการพัฒนาของแต่ละประเทศสมาชิก รวมทั้งความสามารถในการเปิดเสรีในแต่ละสาขาของการบริการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการเข้าสู่ตลาดและความสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ⁴⁰ โดยการเปิดเสรีในสาขาและรูปแบบ เพิ่มขึ้นและลดเงื่อนไขที่มีอยู่ลงในการเจรจาแต่ละรอบ

สาระสำคัญของตารางข้อผูกพันเฉพาะ ได้บัญญัติไว้ในข้อ 20 ซึ่งประกอบด้วย

- (เอ) ข้อกำหนด ข้อจำกัด และเงื่อนไขว่าด้วยการเข้าสู่ตลาด
- (บี) เงื่อนไข และข้อจำกัดว่าด้วยการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ
- (ซี) การยอมรับเกี่ยวกับข้อผูกพันเพิ่มเติม
- (ดี) กรอบเวลาในการปฏิบัติตามข้อผูกพันดังกล่าวตามที่เหมาะสมและ
- (อี) วันที่ที่ข้อผูกพันเช่นว่านั้นจะมีผลใช้บังคับ

โดยสามารถที่จะกำหนดมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับการเข้าสู่ตลาด (ข้อ 16) และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (ข้อ 17) เป็นเงื่อนไขและข้อจำกัดไว้ในตารางด้วยได้

2.4 ตารางข้อผูกพันเฉพาะ (Schedule of Specific Commitments)

ในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย ประเทศสมาชิกได้ทำการเจรจากันว่าแต่ละประเทศที่เข้าร่วมเจรจาจะสามารถเปิดเสรีในธุรกิจบริการสาขาใดได้บ้าง และเปิดได้มากน้อยเพียงใด และเพื่อแสดงความจริงใจว่าแต่ละประเทศต้องการเปิดเสรีอย่างแท้จริง แกตต์ (GATT) จึงกำหนดให้ทุกประเทศที่เจรจาเปิดตลาดการค้าบริการ ต้องจัดทำข้อเสนอผูกพันว่าจะ

⁴⁰ กระทรวงพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ "สรุปผลสัมมนาเรื่องการค้าบริการและมาตรการการลงทุนเกี่ยวกับการค้าระหว่างวันที่ 21-23 สิงหาคม 2532", หน้า 28.

การยื่นเสนอข้อผูกพันเฉพาะ เป็นการเสนอเปิดตลาดบริการของตนให้กับประเทศสมาชิกอื่นให้สามารถเข้าไปแข่งขันให้บริการในสาขานั้นๆ ได้ โดยประเทศที่เสนอผูกพันนั้นจะไม่ออกกฎระเบียบใดๆ ที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด และการได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกับคนชาติของตนมากกว่าที่ได้ระบุไว้ในตาราง โดยข้อเสนอผูกพันจะระบุถึง

1. สาขาและประเภทของธุรกิจบริการที่พร้อมจะเปิดเสรี
2. ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ในสาขาที่เสนอเปิดเสรี โดยการยื่นข้อเสนอผูกพันจะพิจารณาตามรูปแบบของการให้บริการแต่ละรูปแบบ

การเลือกที่จะทำการผูกพันในสาขาใดก่อน - หลัง และเพียงใดนั้น ขึ้นกับความพร้อมในบริการแต่ละสาขาของแต่ละประเทศและการเจรจาต่อรองกันในระหว่างประเทศสมาชิกว่า ต้องการให้ประเทศใดทำการเปิดตลาดในสาขาใดโดยเฉพาะหรือไม่เพียงใด และเมื่อทำตารางข้อผูกพันเฉพาะแล้ว ประเทศสมาชิกจะต้องส่งให้แก่ตต์ (GATT) และแกตต์ (GATT) จะทำการส่งตารางเหล่านั้นให้แก่ทุกประเทศสมาชิกได้ทราบ ถ้าประเทศอื่นมีความประสงค์ที่จะให้เปิดตลาดในสาขาใดและลดอุปสรรคทางการค้าบริการใดเพิ่มเติม ก็สามารถที่จะทำการเจรจาต่อรองกันได้ โดยผลจากการเจรจานั้นจะต้องนำมาปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกทุกๆ ประเทศโดยเท่าเทียมกัน

สำหรับประเทศไทยได้ทำข้อผูกพันเฉพาะในบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมทั้งสิ้น 3 สาขา คือ

- บริการทางด้านสถาปัตยกรรม
- บริการทางด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง
- บริการทางด้านภูมิสถาปัตยกรรม

ส่วนสาขาอื่นนอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังไม่ถูกผูกพันในขณะนี้ ดังนั้นประเทศไทยจึงสามารถที่จะตั้งข้อบังคับหรือเงื่อนไขใดๆ ในสาขาเหล่านั้นได้

ข้อเสนอตารางข้อผูกพันเฉพาะในครั้งนี่ซึ่งเป็นครั้งแรก ประเทศไทยมีนโยบายในการคงสถานะปัจจุบันทั้งสิ้น โดยเป็นการเสนอให้ต่างชาติเข้ามาดำเนินธุรกิจและประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมได้ในระดับเท่าที่กฎหมายปัจจุบันอนุญาตให้กระทำได้

Modes of Supply

1) Cross-Border Supply

2) Consumption Aboard

3) Commercial Presence

4) Presence of Natural Persons

สาขาหรือสาขาย่อย	ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด	ข้อจำกัดในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ
1. HORIZONTAL COMMITMENT		
ทุกสาขาจะต้องอยู่ภายใต้ตารางนี้	<p>3) นอกเสียจากที่ได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น Commercial Presence ในสาขาหรือสาขาย่อยในตารางนี้อนุญาตให้เฉพาะบริษัทจำกัด ที่ซึ่งจดทะเบียนในประเทศไทย และซึ่งต้องตามเงื่อนไขต่อไปนี้ คือ :</p> <p>a) สัดส่วนการลงทุนของชาวต่างชาติจะต้องไม่เกิน 49 % ของทุนจดทะเบียน ; และ</p> <p>b) จำนวนของผู้ถือหุ้นชาวต่างชาติจะต้องน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทดังกล่าว</p> <p>4) นอกเสียจากที่ได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น การเคลื่อนย้ายชั่วคราวของบุคคลธรรมดาจะไม่ถูกผูกพันเว้นแต่จะเข้าในขอบข่ายดังต่อไปนี้</p> <p>a) บุคคลธรรมดาผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่เกิน 90 วัน ด้วยวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมประชุมทางธุรกิจ หรือทำสัญญา, เข้ามาทำสัญญาเพื่อขายหรือซื้อบริการ, เข้ามาเยี่ยมชมการจัดตั้งทางธุรกิจหรือ</p>	<p>3) นอกเสียจากที่ได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติสำหรับรูปแบบการให้บริการนี้จะไม่ถูกผูกพัน</p>

สาขาหรือสาขาย่อย	ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด	ข้อจำกัดในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ
	<p>กิจกรรมอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน</p> <p>b) ผู้ที่โอนย้ายมาจากนิติบุคคล ซึ่งทำงานในระดับการจัดการ หรือการบริหารหรือผู้ชำนาญการ โดยมีข้อแม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับการจ้างโดยบริษัทที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในต่างประเทศไทย เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี นับแต่ก่อนวันที่ขอรับใบอนุญาตของผู้ขอรับอนุญาต และได้ผ่านความเห็นชอบในเรื่องกฎเกณฑ์ความต้องการทางด้านบริหาร * ที่กำหนดโดยกระทรวงแรงงานฯ การเข้ามาชั่วคราวจะถูกจำกัดในระยะเวลา 1 ปี และอาจขยายได้อีก 2 วาระ วาระละไม่เกิน 1 ปี</p> <p>3),4) ในส่วนที่เกี่ยวกับการร้องขอเพื่อให้ได้มาและการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ตามประมวลกฎหมายที่ดินของประเทศไทย, โดยบริษัทต่าง</p>	

* ในการพิจารณาความต้องการทางด้านบริหารนั้น ควรพิจารณาถึงข้อเท็จจริงโดยอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง, กล่าวคือ 1. ขนาดของเงินทุนที่จ่ายเต็ม 2. การสร้างการจ้างงาน 3. การขยายการลงทุนจากต่างประเทศ 4. การส่งเสริมการส่งออก 5. การถ่ายทอดเทคโนโลยี 6. ความต้องการเฉพาะในเรื่องการบริหาร

สาขาหรือสาขาย่อย	ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด	ข้อจำกัดในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ
	<p>ชาติหรือบริษัทในประเทศที่ถือว่า เป็นของชาวต่างชาติจะไม่ได้รับ อนุญาตให้ซื้อหรือเป็นเจ้าของที่ดิน ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม บริษัท เหล่านี้อาจจะเช่าที่ดินและ เป็น เจ้าของอาคารได้ ชาวต่างชาติ ยังได้รับอนุญาตให้เป็นเจ้าของ หน่วยงานหนึ่งของคอนโดมิเนียม ภายใต้กฎหมายและข้อบังคับ ว่าด้วยการเป็นเจ้าของคอนโดมิเนียม (พระราชบัญญัติอาคารชุด)</p>	
2. ข้อผูกพันเฉพาะสาขา		
<p>1. บริการทางธุรกิจ</p> <p>A. บริการวิชาชีพ</p> <p>d) บริการทาง ด้านสถาปัตยกรรม</p> <p>g) บริการทาง ด้านสถาปัตยกรรมผังเมือง และภูมิสถาปัตยกรรม</p>	<p>1. ไม่ผูกพัน</p> <p>2. ไม่มีข้อจำกัด</p> <p>3. ผูกพันไม่เกินกว่าที่ได้แสดงไว้ใน Horizontal Section</p> <p>4. ไม่ผูกพัน</p> <p>1. ไม่ผูกพัน</p> <p>2. ไม่มีข้อจำกัด</p> <p>3. ผูกพันไม่เกินกว่าที่ได้แสดงไว้ใน Horizontal Section</p> <p>4. ไม่ผูกพัน</p>	<p>1. ไม่ผูกพัน</p> <p>2. ไม่มีข้อจำกัด</p> <p>3. ไม่มีข้อจำกัดตราบเท่าที่เงินลงทุน จากต่างประเทศไม่เกิน 49 %</p> <p>4. ไม่ผูกพัน</p> <p>1. ไม่ผูกพัน</p> <p>2. ไม่มีข้อจำกัด</p> <p>3. ไม่มีข้อจำกัดตราบเท่าที่เงินลงทุน จากต่างประเทศไม่เกิน 49%</p> <p>4. ไม่ผูกพัน</p>

การที่ประเทศไทยได้ทำตารางข้อผูกพันเฉพาะในบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม ทั้ง 3 สาขาขึ้นเพื่อใช้เจรจาในการเปิดตลาดบริการ เนื่องจากสาขานี้เป็นที่สนใจของประเทศสมาชิกต่างๆ โดยในการทำข้อผูกพันนั้นได้แบ่งการผูกพันตามรูปแบบของการให้บริการ (Modes of Supply) ข้อผูกพันเฉพาะของทั้ง 3 สาขานี้ สามารถตั้งเงื่อนไขได้ตามข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด (Limitation of Market Access) และข้อจำกัดในการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitation on National Treatment) โดยได้แสดงเจตน์จำนงในการผูกพัน โดยการกำหนดลงในตารางข้อผูกพันเฉพาะของทั้ง 3 สาขานี้ซึ่งผูกพันในรูปแบบของการให้บริการที่เหมือนกัน ดังนี้

2.4.1 ข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาด

1. Cross - Border Supply

จากการพิจารณาข้อผูกพันเฉพาะที่ระบุว่าประเทศไทยไม่ผูกพันในการให้บริการแบบ Cross - Border Supply ต่อการเปิดตลาดเสรีในทางด้านบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม ซึ่งโดยหลักแล้วจะเปิดเท่าที่กฎหมายไทยกำหนดขอบเขตของการเปิดตลาดไว้ นั้นหมายความว่าประเทศไทยยังไม่ต้องเปิดตลาดการค้าบริการ ทางด้านบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม อย่างเต็มที่ ถ้าหากพิจารณาจากรูปแบบของการให้บริการ (Modes of Supply) ในประเด็นเกี่ยวกับ Cross - Border Supply จะหมายถึงการให้บริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมข้ามแดน โดยผู้รับบริการอาจอยู่ในประเทศใดประเทศหนึ่งซึ่งไม่ใช่ประเทศของผู้ให้บริการ กรณีนี้คนต่างด้าวอาจมิได้เข้ามาประกอบธุรกิจหรือวิชาชีพให้บริการทางด้าน สถาปัตยกรรมยังประเทศไทย หากแต่กระทำในต่างประเทศและส่งผลของงานคือการบริการนั้นเข้ามาในประเทศไทย จึงอยู่นอกอำนาจของกฎหมายภายในของประเทศหรือนอกอำนาจอธิปไตยของรัฐ อีกทั้งไม่มีกฎหมายภายในควบคุมในเรื่องการค้าบริการข้ามแดนประเภทนี้ ซึ่งในข้อเท็จจริงถือว่ากระทำได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าแม้ประเทศไทยจะได้กำหนดว่าไม่ผูกพันก็ตาม แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วไม่มีการกีดกันบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมในรูปแบบนี้แต่อย่างไร

2. Consumption Aboard

ประเทศไทยไม่ได้ตั้งข้อจำกัดในการให้บริการแบบ Consumption Aboard ซึ่งผู้รับบริการที่เป็นคนไทย อาจเข้าไปยังประเทศสมาชิกอื่นเพื่อไปว่าจ้างให้สำนักงานหรือสถานีกต่างชาติทำงานให้ การเสนอข้อผูกพันว่าไม่มีข้อจำกัด เป็นการอนุญาตให้คนไทยเดินทางไปว่าจ้างผู้ประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมยังต่างประเทศได้โดยไม่มีข้อจำกัด ซึ่งในส่วนนี้ไม่มีกฎหมายภายในเรื่องใดตั้งข้อจำกัดไว้ เนื่องจากอยู่นอกขอบเขตอำนาจของกฎหมายภายใน ในการควบคุมคนไทยที่จะออกไปซื้อบริการยังต่างประเทศ

3. Commercial Presence

การให้บริการในรูปแบบนี้เป็นการให้บริการทางธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคล โดยคนชาติของประเทศสมาชิกอื่นสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจทางด้านสถาปัตยกรรมในประเทศไทยได้ โดยจะได้รับการปฏิบัติไม่เกินกว่าที่ได้แสดงไว้ใน Horizontal Section ซึ่งข้อกำหนดใน Horizontal Section นั้น เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายปัจจุบันได้บัญญัติโดยตั้งข้อจำกัดไว้ ดังนั้นข้อผูกพันในข้อนี้จึงยังไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม 3 สาขาที่ได้ทำข้อผูกพันไว้ โดยสาระสำคัญประกอบด้วย

1. การยังคงสัดส่วนของการลงทุนและถือหุ้นของคนต่างด้าว
2. การจำกัดและควบคุมของคนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย เว้นแต่การเข้ามาชั่วคราวของบุคคลที่ได้กำหนดไว้
3. การเป็นเจ้าของและถือครองที่ดินและอสังหาริมทรัพย์

การเสนอข้อผูกพันดังกล่าว เป็นการเสนอข้อผูกพัน ณ ระดับการใช้กฎหมายในปัจจุบัน ซึ่งมีการควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวโดย ปว.281 ได้มีการจำกัดห้ามมิให้คนต่างด้าวประกอบธุรกิจทางด้านสถาปัตยกรรม และยังมีการควบคุมว่าถ้าชาวต่างชาติต้องการที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจดังกล่าว จะสามารถปฏิบัติได้ภายใต้ข้อจำกัดและเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้

4. Presence of Natural Person

บริการในรูปแบบ Presence of Natural Person เป็นการที่สถาปนิกซึ่งเป็นคนต่างด้าวของประเทศสมาชิกอื่นจะเข้ามาให้บริการโดยการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศไทย แต่ในการเสนอข้อผูกพันครั้งนี้บริการในรูปแบบนี้ไม่ถูกผูกพัน ประเทศไทยจึงสามารถที่จะเลือกบัญญัติอนุญาตหรือจำกัดการเข้ามาทำงานในประเทศไทยของสถาปนิกต่างด้าวได้ โดยจะต้องพิจารณากฎหมายภายในประกอบ ดังนั้นจึงยังไม่เป็นการเปิดตลาดเสรีให้สถาปนิกจากประเทศสมาชิกอื่นเข้ามาประกอบวิชาชีพโดยเสรี โดยพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวได้บัญญัติให้วิชาชีพสถาปัตยกรรมสาขาบริการทางด้านสถาปัตยกรรม (สถาปัตยกรรมหลัก) เป็นวิชาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนไทย ส่วนในสาขาอื่นๆ ไม่ได้ถูกควบคุมไว้ คนต่างด้าวจึงสามารถเข้ามาประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมสาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง และสาขาภูมิสถาปัตยกรรมได้ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

2.4.2 ข้อจำกัดในการ प्रतिบัติเยี่ยงคนชาติ

1. Cross - Border Supply

ประเทศไทยได้เสนอไม่ผูกพันในข้อจำกัดในการ प्रतिบัติเยี่ยงคนชาติ ในรูปแบบการให้บริการแบบ Cross - Border Supply ซึ่งทำให้ประเทศไทยยังไม่ต้องปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทางด้านสถาปัตยกรรมของคนชาติสมาชิกอื่น เท่าเทียมกับคนไทย ซึ่งในทางปฏิบัติไม่มีกฎหมายฉบับใดกำหนดจำกัดการให้บริการในรูปแบบนี้ไว้ ดังนั้นตามข้อเท็จจริง คนต่างด้าวจึงได้รับการ प्रतिบัติเยี่ยงคนชาติ

2. Consumption Aboard

รูปแบบการให้บริการนี้ไม่มีข้อจำกัด ดังนั้นประเทศไทยจึงจะต้องให้การปฏิบัติต่อคนต่างด้าวเท่าเทียมคนไทย แต่เนื่องจากบริการในรูปแบบนี้เป็นการที่ผู้รับบริการซึ่งเป็นคนไทยออกไปว่าจ้างผู้ให้บริการยังต่างประเทศ เป็นเรื่องนอกเหนืออธิปไตยของรัฐ จึงไม่มีการ

ควบคุมในรูปแบบนี้อยู่แล้ว ทำให้คนไทยสามารถเข้าไปจ้างนิติบุคคลและสถาปนิกของประเทศสมาชิกทำงานให้ได้

3. Commercial Presence

ในบริการทั้ง 3 สาขานี้ คนชาติของประเทศสมาชิกจะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติไทย ทั้งในเรื่องของสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ตราบใดที่นิติบุคคลนั้นมีผู้ถือหุ้นเป็นคนต่างชาติไม่เกิน 49% ซึ่งตามกฎหมายไทยถือว่าเป็นนิติบุคคลสัญชาติไทย คนต่างด้าวเหล่านั้นจึงมีสิทธิที่จะประกอบธุรกิจใดๆ ได้เท่าๆ กับที่คนไทยมีสิทธิ ดังนั้นข้อผูกพันดังกล่าวจึงยังไม่ได้อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรม การกำหนดหลักการดังกล่าวเป็นการกำหนดผูกพันเท่าที่กฎหมายปัจจุบันใช้อยู่ กล่าวคือ คนชาติของประเทศสมาชิกจะได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติตราบเท่าที่ยังอยู่ในหลักเกณฑ์ของการเป็นคนไทย ซึ่งเท่ากับว่ายังมีได้มีการปฏิบัติต่อคนต่างด้าวเท่าเทียมกับคนไทย

4. Presence of Natural Person

จากการที่บริการในรูปแบบนี้ไม่ผูกผูกพัน คนชาติของประเทศสมาชิกที่เป็นบุคคลธรรมดา จะไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ประเทศไทยสามารถที่จะเลือกปฏิบัติระหว่างคนไทยกับคนต่างด้าวได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยเปิดตลาดในบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมทั้ง 3 สาขา เท่าที่ปัจจุบันเปิดอยู่ จึงทำให้ไม่ส่งผลกระทบใดๆ ต่อกฎหมายเศรษฐกิจไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจและวิชาชีพสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน ซึ่งกฎหมายภายในคือ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวได้มีการเลือกปฏิบัติโดยการสงวนวิชาชีพสถาปัตยกรรมบางลักษณะในสาขาสถาปัตยกรรมหลักไว้ให้แก่คนไทย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าประเทศไทยเปิดตลาดในบริการวิชาชีพสถาปัตยกรรมทั้ง 3 สาขา ในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัย โดยใช้กฎหมาย ณ ระดับปัจจุบันใช้อยู่ นอกจากนั้นยังมีบางสาขาที่ได้มีการเปิดตลาดแต่ไม่ได้เสนอผูกพันไว้ จึงทำให้ไม่ส่งผลกระทบใดๆ ต่อกฎหมายเศรษฐกิจไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจและวิชาชีพสถาปัตยกรรมใน

ปัจจุบัน แต่ประเทศไทยยังมีพันธกรณีที่จะต้องเตรียมการในการเปิดตลาด บริการวิชาชีพ
สถาบันตุลาการให้เสรียิ่งขึ้น